

ΕΙΔΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΥΔΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

1^η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΚΑΝΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΡΟΤΑΜΩΝ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Εφαρμογή του Άρθρου 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ

Νοέμβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΔΑΤΩΝ

Ημερομηνία πρώτης Δημοσίευσης: 28/11/2016

Αναθεωρήσεις:

Έκδοση	Ημερομηνία	Παρατηρήσεις
Εκδ. 1 (v.1)	24.11.2016	Αρχική έκδοση με συμπληρώσεις από Ομάδα προετοιμασίας του παρόντος και την ΕΓΥ.
Εκδ. 1 (v.1.1)	30.11.2016	Τυπογραφικές Διορθώσεις

Το παρόν προετοιμάστηκε στο πλαίσιο του έργου «Κατάρτιση 1^{ης} Αναθεώρησης Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κατ' εφαρμογή του Ν. 3199/2003, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και του ΠΔ 51/2007» το οποίο υλοποιείται μέσω επτά (7) Συμβάσεων.

Αποτελεί το Μέρος Β του 4^{ου} Παραδοτέου που αφορά στη «Σύνταξη μεθοδολογίας/προδιαγραφών και κριτήρια προσδιορισμού των “εξαιρέσεων” από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ» και εκπονήθηκε από την Ομάδα που ακολουθεί.

Συντονιστής

Τάσος Βαρβέρης, ECOS ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΑΕ. Χημικός – D.E.S.S. Περιβάλλοντος

Μέλη Ομάδας

Ελένη Γκουβάτσου, ADENS ΑΕ, Πολιτικός Μηχανικός MSc, DIC.

Ιωάννης Νιάδας, Z&A Π.ΑΝΤΩΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΥΝ/ΤΕΣ ΑΕ, Πολιτικός Μηχανικός MSc, DIC.

Γιώργος Κοτζαγεώργης, ENVECO Α.Ε., Δρ. Βιολόγος – Περιβαλλοντολόγος.

Αντώνιος Πέππας, ΕΤΜΕ-ΠΕΠΠΑΣ & Σ/ΤΕΣ ΕΕ, Πολ. Μηχ. ΕΜΠ, MSc/DIC Υδρολογίας

Αναστασία Κακαβά, ΕΤΜΕ-ΠΕΠΠΑΣ & Σ/ΤΕΣ ΕΕ, Πολ. Μηχ ΕΜΠ, MSc

Δημήτρης Αργυρόπουλος, Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Σ/ΤΕΣ ΟΕ, Πολ. Μηχ ΕΜΠ, MSc

Μυρτώ Αργυροπούλου, Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Σ/ΤΕΣ ΟΕ Χημ. Μηχ. MSc

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1.1	Γενικά Στοιχεία	3
1.2	Πεδίο Εφαρμογής.....	3
1.3	Συσχέτιση με άλλες κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΓΥ	4
1.4	Περιεχόμενο του παρόντος.....	5
2	ΜΕΡΟΣ Α: ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7 – ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	7
2.1	Ποιο είναι το πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 4.7;.....	7
2.2	Σε ποιες τροποποιήσεις, μεταβολές και δραστηριότητες εφαρμόζεται;	7
2.3	Τι σημαίνει υποβάθμιση της κατάστασης ή του δυναμικού;	8
2.4	Εφαρμόζεται το άρθρο 4.7 σε περιπτώσεις προσωρινών τροποποιήσεων ή μεταβολών;.....	8
2.5	Εφαρμόζεται το άρθρο 4.7 σε μικρά έργα;.....	9
2.6	Εφαρμόζεται το άρθρο 4.7 σε Σχέδια ή Προγράμματα της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ;	9
2.7	Πως αξιολογούνται οι επιδράσεις των νέων τροποποιήσεων ή των μεταβολών στην κατάσταση των υδατικών συστημάτων;.....	9
2.8	Τι σημαίνει νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης;	10
2.9	Μπορεί το άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε όλα τα Υδάτινα Σώματα που επηρεάζονται από νέες τροποποιήσεις;	10
2.10	Μπορεί το άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε περιοχές που εντάσσονται στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών;.....	10
2.11	Ποια είναι όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος;.....	11
2.12	Ποιοι λόγοι θεωρείται ότι επιβάλλονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον;.....	11
2.13	Πως συγκρίνονται τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ με τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις και μεταβολές που εξετάζονται στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7;.....	12
2.14	Πως εξασφαλίζεται ότι τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις δεν μπορούν να επιτευχθούν με άλλα τεχνικώς εφικτά μέσα ή χωρίς δυσανάλογο κόστος που αποτελούν σημαντικά καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή;	14
2.15	Πότε γίνεται η εξέταση υπαγωγής στο άρθρο 4.7;	14
2.16	Πως συνδέεται το άρθρο 4.7 με τα Τεχνητά και τα Ιδιαίτερως Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα;	15
3	ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7	16

3.1	Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 1	17
3.1.1	ΒΗΜΑ 1 Επιλογή έργων	17
3.1.2	ΒΗΜΑ 2: Αξιολόγηση των έργων	20
3.1.3	Τεκμηρίωση	23
3.2	Διάγραμμα Ροής -Ερώτηση 2	23
3.2.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	23
3.2.2	Τεκμηρίωση	24
3.3	Διάγραμμα Ροής- Ερώτηση 3	24
3.3.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	24
3.3.2	Τεκμηρίωση	27
3.4	Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 4	27
3.4.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	27
3.4.2	Τεκμηρίωση	30
3.5	Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 5	31
3.5.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	31
3.5.2	Τεκμηρίωση	32
3.6	Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 6	32
3.6.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	32
3.6.2	Τεκμηρίωση	32
3.7	Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 7	33
3.7.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	33
3.7.2	Τεκμηρίωση	34
3.8	Αποτέλεσμα ανάλυσης	34
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I:	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4.7	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II:	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III:	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ II	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV:	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ	

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά Στοιχεία

Το παρόν κατευθυντήριο κείμενο περιλαμβάνει τις βασικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ κατά την διαδικασία προγραμματισμού νέων έργων ή δραστηριοτήτων που δύνανται να δημιουργήσουν υδρομορφολογικές αλλοιώσεις σε υδάτινα σώματα (εφεξής αναφερόμενα ως ΥΣ).

Το Άρθρο 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης ή πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός ΥΣ, δεν συνιστά παράβαση της Οδηγίας, εφόσον οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών ή σε αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την άριστη¹ στην καλή κατάσταση ενός ΥΣ ως αποτέλεσμα νέων έργων / ανθρώπινων δραστηριοτήτων/τροποποιήσεων βιώσιμης ανάπτυξης.

Η προετοιμασία του παρόντος έγινε με βάση:

- Το Κατευθυντήριο κείμενο GD 20 “*Environmental Objectives and Exemptions*” που εκδόθηκε το 2009 από την ΕΕ στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας (Εφεξής αναφερόμενο ως GD 20)
- Στοιχεία από τα διάφορα workshops που έχουν οργανωθεί στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας και είναι διαθέσιμα στο CIRCABC
- Πληροφορίες από την εμπειρία άλλων χωρών για την εφαρμογή των άρθρου 4.7.
- Την εμπειρία εφαρμογής του άρθρου 4.7 κατά την κατάρτιση των 1^{ων} Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας
- Τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά την Αξιολόγηση των 1^{ων} Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας
- Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο παραγωγής έργων υποδομής όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα

Σημειώνεται ότι την 8/3/2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε τη σύσταση μίας ad hoc Ομάδας Εργασίας με σκοπό την διαμόρφωση ενός νέου κατευθυντηρίου κειμένου για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 (*Ad-hoc Task Group (ATG)* – Guidance on implementation of article 4(7) Εφεξής αναφερόμενο ως ATG). Η ολοκλήρωση του κατευθυντηρίου κειμένου αναμένεται εντός του 2^{ου} εξαμήνου του 2017.

Το παρόν θα επικαιροποιείται σταδιακά λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των εργασιών της ανωτέρω αναφερόμενης Ομάδας Εργασίας

1.2 Πεδίο Εφαρμογής

Οι κατευθύνσεις του παρόντος εφαρμόζονται:

¹ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

- Σε προγραμματιζόμενα έργα που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών των επιφανειακών Υδάτινων Σωμάτων ή σε μεταβολές στη στάθμη των Υπογείων Υδατικών Συστημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, καλού οικολογικού δυναμικού ή πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων.
- Σε προγραμματιζόμενες νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης που έχουν ως αποτέλεσμα την *αδυναμία πρόληψης της* υποβάθμισης από την άριστη² στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων

και εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) **λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα** για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος·

β) η **αιτιολογία** των τροποποιήσεων ή των μεταβολών εκτίθεται ειδικά στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που επιβάλλει το άρθρο 13, οι δε στόχοι αναθεωρούνται ανά εξαετία·

γ) οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές αυτές υπαγορεύονται επιτακτικά από το **δημόσιο συμφέρον** ή/και **τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία** από την επίτευξη των στόχων που εξαγγέλλονται στην παράγραφο 1 υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη και

δ) οι ευεργετικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν αυτές οι τροποποιήσεις ή μεταβολές των υδάτινων συστημάτων δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή

Σημειώνεται ότι

- το άρθρο 4.7 δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση όταν η απόρριψη ρύπων από σημειακές ή διάχυτες πηγές οδηγεί το υδατικό σύστημα σε κατάσταση κατώτερη της καλής.
- το άρθρο 4.7 δεν εφαρμόζεται όταν το προγραμματιζόμενο έργο ή δραστηριότητα δεν οδηγεί σε υποβάθμιση της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπογείων υδάτων (πχ στην περίπτωση αντικατάστασης μίας δραστηριότητας με άλλη). [GD 20, pp 9]

Έργα και δραστηριότητες που ενδέχεται προκαλέσουν πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των Υδάτινων Σωμάτων και δύνανται να εξεταστούν στο πλαίσιο του άρθρου 4.7 παρατίθενται ενδεικτικά στο Παράρτημα II του παρόντος

1.3 Συσχέτιση με άλλες κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΓΥ

Το παρόν συσχετίζεται με τις ακόλουθες κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΓΥ

² Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

- Τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για την ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων στο πλαίσιο του Άρθρου 5 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ στο τμήμα που αναφέρεται στις πιέσεις που σχετίζονται με τις υδρομορφολογικές αλλοιώσεις και την αξιολόγηση των επιπτώσεων από αυτές
- Τις κατευθυντήριες Οδηγίες για την εφαρμογή των Άρθρων 4.4 έως 4.6 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ
- Τις κατευθυντήριες Οδηγίες για τον προσδιορισμό των Ιδιαίτερως Τροποποιημένων Υδατικών Συστημάτων.

1.4 Περιεχόμενο του παρόντος

Το παρόν περιλαμβάνει:

Το **ΜΕΡΟΣ Α** στο οποίο σε μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων δίνονται διευκρινίσεις για ορισμένα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4.7 και τα κύρια θέματα που τίθενται σε αυτό, με βάση τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της ad hoc Ομάδας Εργασίας για την κατάρτιση του κατευθυντήριου κειμένου για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 και τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και το σχετικό κείμενο της ΕΕ που εγκρίθηκε από τους Διευθυντές Υδάτων το 2006³.

Το **ΜΕΡΟΣ Β**, στο οποίο δίνονται κατευθύνσεις για τον τρόπο και τη διαδικασία εφαρμογής της αξιολόγησης νέων τροποποιήσεων ή νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης με βάση τις προβλέψεις του άρθρου 4.7 και σύμφωνα με τις Κατευθύνσεις του Καθοδηγητικού Κειμένου GD 20 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Εξαιρέσεις από τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ⁴.

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι** στο οποίο παρατίθενται οι θεσμικές προβλέψεις για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 όπως αναφέρονται στην Οδηγία 2000/60/ΕΚ και εξειδικεύονται στο Καθοδηγητικό Κείμενο GD 20 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Εξαιρέσεις από τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ** στο οποίο παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος έργων και δραστηριοτήτων με ενδεχόμενες πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των Υδάτινων Σωμάτων που δύνανται να εξεταστούν στο πλαίσιο του άρθρου 4.7, εφόσον δημιουργούν μόνιμες μεταβολές στα φυσικά χαρακτηριστικά επιφανειακών υδάτων με αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού επιφανειακού υδάτινου σώματος ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού σώματος.

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ** στο οποίο παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος κριτηρίων αξιολόγησης της αξιολόγησης της έντασης των υδρομορφολογικών πιέσεων των έργων και δραστηριοτήτων του παραρτήματος ΙΙ.

³ *Exemptions to the Environmental Objectives under the Water framework Directive allowed for new modifications or new sustainable human development activities (WFD Article 4.7). Policy Paper.*

⁴ *European Commission. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives, Guidance Document No. 20; European Commission: Luxembourg, Luxembourg, 2009.*

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV** στο οποίο δίνεται ενδεικτικός κατάλογος έργων/ παρεμβάσεων μετριασμού των επιπτώσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων που μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διερεύνηση των πιθανών μέτρων μετριασμού που αναφέρεται στην ερώτηση 2 του διαγράμματος ροής εξέτασης της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 4.7.

2 ΜΕΡΟΣ Α: ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7 – ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

2.1 Ποιο είναι το πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 4.7;

Το άρθρο 4.7 καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η μη επίτευξη ορισμένων στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις

1. Όταν

- η αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, ή
- η αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, του καλού οικολογικού δυναμικού, ή
- η αδυναμία της πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων,

οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή σε μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων.

2. Όταν η αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την άριστη⁵ στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων είναι αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης

2.2 Σε ποιες τροποποιήσεις, μεταβολές και δραστηριότητες εφαρμόζεται;

Στο άρθρο 4.7 εξετάζονται για έργα που δύνανται να προκαλέσουν νέες τροποποιήσεις στα φυσικά χαρακτηριστικά των επιφανειακών υδάτινων σωμάτων και έργα που δύνανται να προκαλέσουν μεταβολές στη στάθμη των υπογείων σωμάτων.

Οι επιπτώσεις αυτών των τροποποιήσεων ή μεταβολών μπορεί να περιορίζονται στο Υδατικό Σύστημα στο οποίο υλοποιούνται τα έργα ή να επηρεάζουν και άλλα υδατικά συστήματα. Για παράδειγμα η απόληψη νερού από ένα Υπόγειο Υδατικό Σύστημα μπορεί να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις σε συσχετιζόμενο με αυτό επιφανειακό υδάτινο σώμα. (σχετικά με το μέγεθος των επιπτώσεων βλέπε παρακάτω ερώτηση).

Τροποποιήσεις στα φυσικά χαρακτηριστικά ενός επιφανειακού υδάτινου σώματος νοούνται οι τροποποιήσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά. Οι επιπτώσεις μπορεί να είναι άμεσο αποτέλεσμα των τροποποιήσεων ή των μεταβολών αυτών ή μπορεί να αφορούν αλλαγές στην ποιότητα των υδάτων που προέρχονται από την τροποποίηση ή τη μεταβολή. Για παράδειγμα η αλλαγή των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών από έργα ταμίευσης νερού για παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας ή για τη διάθεση για άλλες χρήσεις μπορεί να επηρεάσει τις συνθήκες οξυγόνωσης ή τη θερμοκρασία στα υδάτινα σώματα που επηρεάζονται σε σύγκριση με αυτές που εμφανίζονται σε ένα φυσικό υδάτινο σώμα.

⁵ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

Επίσης το σημείο 2 του άρθρου 4.7 αναφέρεται στις επιπτώσεις από νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης που μπορεί να προκαλέσουν υποβάθμισης της άριστης⁶ κατάστασης των Επιφανειακών Υδάτινων σωμάτων σε καλή. Για παράδειγμα η εγκατάσταση μιας νέας βιομηχανικής εγκατάστασης σε μια παρθένα περιοχή (περιοχή όπου δεν εντοπίζονται πιέσεις) ενδέχεται να προκαλέσει απορρίψεις ρύπων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν ένα επιφανειακό υδάτινο σώμα σε υποβάθμιση της άριστης⁷ κατάστασης σε καλή.

Σημειώνεται ότι το άρθρο 4.7 **δεν εφαρμόζεται** όταν οι απορρίψεις ρύπων από σημειακές ή διάχυτες πηγές οδηγούν σε μέτρια, ελλιπή ή κακή κατάσταση επιφανειακών υδάτινων σωμάτων ή σε κακή κατάσταση Υπογείων Υδατικών Συστημάτων.

2.3 Τι σημαίνει υποβάθμιση της κατάστασης ή του δυναμικού;

Η κατάσταση ή το δυναμικό ενός υδάτινου σώματος εκφράζεται σε τάξεις (πχ Υψηλή, Καλή, Μέτρια, ελλιπής ή κακή). Οι τάξεις της κατάταξης αυτής έχουν καθοριστεί με βάση ειδικά κριτήρια και όρια με βάσει τις προβλέψεις του Παραρτήματος V της Οδηγίας 2000/60/EK. Οι στόχοι της πρόληψης μη υποβάθμισης της κατάστασης (άρθρο 4.1α και 1βι) αναφέρονται στις αλλαγές μεταξύ των τάξεων αυτών και όχι σε αλλαγές εντός μίας τάξης. Επομένως το 4.7 δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις υποβάθμισης εντός μίας τάξης.

Όσον αφορά του ρύπου στο Παράρτημα V ορίζεται η υψηλή κατάσταση για τα επιφανειακά υδάτινα σώματα όταν:

- Για τους ειδικούς συνθετικού ρύπου οι συγκεντρώσεις είναι κοντά στο μηδέν ή τουλάχιστον κάτω από τα όρια ανίχνευσης των πιο προηγμένων αναλυτικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται ευρέως
- Για τους ειδικούς μη συνθετικούς ρύπους οι συγκεντρώσεις παραμένουν εντός του εύρους που συνήθως συνδέεται με αδιατάρακτες συνθήκες

2.4 Εφαρμόζεται το άρθρο 4.7 σε περιπτώσεις προσωρινών τροποποιήσεων ή μεταβολών;

Η οδηγία 2000/80/EK έχει μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη προοπτική δεδομένου ότι η διαδικασία εφαρμογής της και η επίτευξη των στόχων που τίθενται σε αυτή αναφέρονται στην περίοδο 2000 - 2027. Στο πλαίσιο αυτό οι τροποποιήσεις που έχουν προσωρινό χαρακτήρα και είναι αντιστρεπτές δεν εμπίπτουν στο άρθρο 4.7.

Μόνο μόνιμες και σημαντικές αλλαγές με μεσοπρόθεσμες έως μακροπρόθεσμες επιπτώσεις εμπίπτουν στο άρθρο 4.7.

⁶ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

⁷ Ομοίως

2.5 Εφαρμόζεται το άρθρο 4.7 σε μικρά έργα;

Το μέγεθος του έργου δεν αποτελεί κριτήριο για την εφαρμογή του άρθρου 4.7. Στο πλαίσιο του άρθρου 4.7 εξετάζονται τα έργα σε σχέση με το αποτέλεσμά τους στην κατάσταση των επιφανειακών υδάτινων σωμάτων ή των υπογείων υδατικών συστημάτων.

Έργα οποιουδήποτε μεγέθους εμπίπτουν στο άρθρο 4.7

2.6 Εφαρμόζεται το άρθρο 4.7 σε Σχέδια ή Προγράμματα της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ;

Γενικά τα σχέδια και τα προγράμματα περιλαμβάνουν

- Πολιτικές που μπορεί να οδηγήσουν σε μελλοντικά έργα
- Εφαρμογή σχεδίων για ένα ή περισσότερα ειδικά έργα

Σε περιπτώσεις όπου είναι πιθανή η εφαρμογή του άρθρου 4.7 σε έργα που εντάσσονται σε προτεινόμενα σχέδια ή προγράμματα τότε αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις συνθήκες που καθορίζονται στην οδηγία 2000/60/ΕΚ για την εφαρμογή του άρθρου 4.7. Για παράδειγμα Σχέδια και Προγράμματα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη:

- Εναλλακτικές λύσεις που δεν θα μπορούσαν να οδηγήσουν σημαντικές επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον
- Τα πρακτικά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων σε υδάτινα σώματα
- Τους λόγους που οδηγούν στην τροποποίησης και εάν οι λόγοι αυτοί αποτελούν δημόσιο συμφέρον ή όφελος για τι περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία, την ανθρώπινη ασφάλεια ή την βιώσιμη ανάπτυξη

Τα Σχέδια και τα προγράμματα που εμπίπτουν στην οδηγία 2001/42/ΕΚ για την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση εξετάζουν την πιθανότητα επιπτώσεων στο υδάτινο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη εάν οι συνθήκες που καθορίζονται στο άρθρο 4.7 ικανοποιούνται και την εφαρμογή του Σχεδίου ή του Προγράμματος

2.7 Πως αξιολογούνται οι επιδράσεις των νέων τροποποιήσεων ή των μεταβολών στην κατάσταση των υδατικών συστημάτων;

Αξιολογούνται ζυγίζοντας τα οφέλη που προκύπτουν από την πρόληψη υποβάθμισης και τα οφέλη από τις νέες τροποποιήσεις στην ανθρώπινη υγεία, στη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης λαμβάνονται υπόψη ο βαθμός αποκατάστασης του υδάτινου περιβάλλοντος που θα επιτευχθεί.

Κάθε έργο το οποίο εμπίπτει στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και ενδέχεται να επιδράσει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας θα πρέπει να αξιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας της αδειοδότησης του. Στο πλαίσιο αυτό οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του Άρθρου 4.7

Για τα έργα που δεν εμπίπτουν στην διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης η διαδικασία αξιολόγησης γίνεται κατά τη διαδικασία αδειοδότησης τους με βάση τις προβλέψεις του παρόντος.

2.8 Τι σημαίνει νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης;

Η Οδηγία δεν καθορίζει τις δραστηριότητες αυτές. Αναμένεται ότι στην έκδοση του Ειδικού Κατευθυντηρίου κειμένου για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 θα περιληφθούν οι βασικές αρχές αξιολόγησης της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων. Σε κάθε περίπτωση με βάση τις προβλέψεις των άρθρων 4.8 και 4.9 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ κατά τη χρήση του άρθρου 4.7 και κατά συνέπεια η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων που εξετάζονται σε αυτό:

- Θα πρέπει να εγγυώνται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία
- Θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι δεν αποκλείεται μονίμως ή ότι δεν υπομονεύεται η επίτευξη της καλής κατάστασης.

Μια πρώτη προσέγγιση σχετικά με το θέμα αυτό δίνεται στο κεφάλαιο 3.1.1.2 του Β Μέρους του παρόντος

2.9 Μπορεί το άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε όλα τα Υδάτινα Σώματα που επηρεάζονται από νέες τροποποιήσεις;

Σε ορισμένες περιπτώσεις ένα έργο μπορεί να κατασκευάζεται σε ένα υδάτινο σώμα αλλά δύναται να προκαλέσει υποβάθμιση της κατάστασης ή να οδηγήσει στην μη επίτευξη της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού σε άλλα υδάτινα σώματα.

Για παράδειγμα η κατασκευή φράγματος σε ένα υδάτινο σώμα μπορεί να οδηγήσει σε αρνητικές επιδράσεις σε ένα αριθμό άλλων Υδατινών Σωμάτων εντός της λεκάνης απορροής. Το άρθρο 4.7 μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε σώμα που επηρεάζεται υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα κριτήρια που τίθενται σε αυτό εφαρμόζονται στο επηρεαζόμενο υδάτινο σώμα.

2.10 Μπορεί το άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε περιοχές που εντάσσονται στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών;

Στο Μητρώο Προστατευόμενων περιοχών εντάσσονται περιοχές που απαιτούν ειδική προστασία των επιφανειακών και υπογείων υδάτων με βάση το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο ή για τη διατήρηση οικοτόπων και ειδών που εξαρτώνται άμεσα από το νερό.

Σύμφωνα με τα άρθρα 4.2, 4.8 και 4.9 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ οι εξαιρέσεις του άρθρου 4.7 μπορούν να εφαρμοστούν μόνο όταν:

- Επιτυγχάνεται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία (Άρθρο 4.9).
- Η εφαρμογή της εξαίρεσης συμβαδίζει με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων (Άρθρο 4.8).

Η εφαρμογή του άρθρου 4.7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξαίρεση από την υλοποίηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες οδηγίες

Για παράδειγμα: Προτείνεται μια νέα τροποποίηση η οποία θα υποβαθμίσει την κατάσταση των υδάτων και θα οδηγήσει στη αδυναμία επίτευξης των στόχων σε μία περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Στην περίπτωση αυτή με σκοπό η προτεινόμενη τροποποίηση να μην οδηγήσει σε παραβίαση των διατάξεων της οδηγίας 2000/60/EK και της Οδηγίας για τις περιοχές Natura θα πρέπει:

- να ικανοποιούνται οι συνθήκες που αναφέρονται στο άρθρο 4.7 για το επηρεαζόμενο Υδάτινο Σώμα, και
- να ικανοποιούνται οι συνθήκες του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ οι οποίες επιτρέπουν την αδυναμία επίτευξη των στόχων σε μια περιοχή Natura 2000.

Δηλαδή θα πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις των διαφορετικών Οδηγιών όταν εφαρμόζονται για την προστατευόμενη περιοχή

2.11 Ποια είναι όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος;

Στο άρθρο 4.7 απαιτούνται μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων. Τα μέτρα μετριασμού έχουν στόχο την άμβλυνση ή ακόμα και την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδάτινου σώματος. Η αξιολόγηση με βάση το άρθρο 4.7 δεν απαιτεί την εξέταση αντισταθμιστικών μέτρων τα οποία αποσκοπούν στην αντιστάθμιση των αρνητικών επιδράσεων σε άλλο υδατικό σύστημα.

Τα μέτρα μετριασμού μπορούν να αναφέρονται σε μέτρα που λαμβάνονται σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του έργου από το σχεδιασμό έως και την φάση λειτουργίας του περιλαμβανομένης και της συντήρησης του.

Η διατύπωση “όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα” είναι ανάλογη με την διατύπωση “εφικτά” που χρησιμοποιείται σε άλλη νομοθεσία. Η διατύπωση αυτή αναφέρεται σε μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων τα οποία

- είναι τεχνικώς εφικτά,
- δεν οδηγούν σε δυσανάλογο κόστος και
- είναι συμβατά με τη νέα τροποποίηση ή την ανθρώπινη δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης

2.12 Ποιοι λόγοι θεωρείται ότι επιβάλλονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον;

Η έννοια του επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος αναφέρεται και στην οδηγία των οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) αλλά και σε άλλα ευρωπαϊκά νομοθετήματα. Η ερμηνεία που έχει δοθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για άλλους τομείς του Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου δείχνει ότι η έννοια του επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος επιδέχεται ευρύ φάσμα ερμηνειών. Για την περίπτωση της Οδηγίας των οικοτόπων και για την οδηγία 2000/60/EK δεν υπάρχουν αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με την εφαρμογή του όρου αυτού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο των Κατευθυντήριων Οδηγιών για την εφαρμογή των άρθρων 6.3 και 6.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων⁸ δίνει τις ακόλουθες σχετικές διευκρινίσεις.

Οι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος αφορούν σε περιπτώσεις όπου τα προγραμματιζόμενα σχέδια ή έργα αποδεικνύεται ότι είναι απαραίτητα στο πλαίσιο:

- Δράσεων ή πολιτικών που αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον)
- Θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία
- Διεξαγωγής δραστηριοτήτων οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, που πληρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημοσίων υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2.6 του ανωτέρω κατευθυντήριου κειμένου για τα άρθρα 6.3 και 6.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων τέτοια έργα ή δραστηριότητες επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος μπορεί να είναι:

- έργα ή προγράμματα, για τα οποία υπάρχει αποδεδειγμένη δημόσια ή περιβαλλοντική ανάγκη
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη βελτίωση της δημόσιας υγείας ή / και της ασφάλειας
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας

Έργα και προγράμματα που εξυπηρετούν μόνο τα συμφέροντα εταιρειών ή προσώπων δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος

Επίσης, η εξέταση ενός έργου ή προγράμματος για το σκοπό αυτό γίνεται όταν δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση.

2.13 Πως συγκρίνονται τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ με τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις και μεταβολές που εξετάζονται στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7;

Τα οφέλη που σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της οδηγίας έχουν αποτυπωθεί στο κείμενο της ΕΕ για τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας που ετοιμάστηκε το 2005 στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ⁹. Τα οφέλη αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα (βλ. αναλυτικά στο κεφάλαιο 3 του ανωτέρω κειμένου):

- Προστασία και αναβάθμιση της υγείας και της βιοποικιλότητας των υδάτινων οικοσυστημάτων.
- Προστασία της ανθρώπινης υγείας (πόσιμο νερό, παραγωγή ποτών και τροφίμων, κολύμβηση, κατανάλωση ψαριών οστρακοειδών και θαλασσινών).
- Μείωση του κόστους χρήσης ύδατος και μείωση του κόστους επεξεργασίας και αποκατάστασης της ποιότητας των υδάτων.

⁸ Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC: Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites, 2001

⁹ Environmental Objectives under the WFD, EC 2005

- Βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών των υδάτων με βάση την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.
- Βελτίωση της σχέσης κόστους αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των υδάτων.
- Αύξηση των οικονομικών και των κοινωνικών ωφελειών που απορρέουν από τους υδατικούς πόρους.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής με την αύξηση της αξίας χρήσης των επιφανειακών υδάτων (π.χ. για τους επισκέπτες, τουρίστες, θαλάσσια σπορ).
- Μετριασμός των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και εξασφάλιση ασφαλούς διάθεσης υδάτων για χρήση.
- Προώθηση των βιώσιμων χρήσεων και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τομείς όπως οικότουρισμός, αλιεία, διατήρηση της φύσης.

Εν κατακλείδι τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων του άρθρου 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ περιλαμβάνουν:

- Σε περίπτωση υποβάθμισης της κατάστασης τα οφέλη και τις ευκαιρίες που χάνονται ως αποτέλεσμα αυτής της υποβάθμισης.
- Σε περίπτωση μη επίτευξης της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού τα οφέλη που προέρχονται εάν η επίτευξη της καλής κατάστασης η δυναμικού δεν αποτραπεί.

Τα κόστη αυτά θα πρέπει να συγκριθούν με τα δυνητικά οφέλη που αναμένονται από τις νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές στην ανθρώπινη υγεία στη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό επιπλέον κατηγορίες ωφελειών μπορούν να ληφθούν υπόψη όπως:

- Προστασία και βελτίωση της ανθρώπινης υγείας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από εγκαταστάσεις διάθεσης πόσιμου νερού)
- Προστασία και αναβάθμιση της ανθρώπινης ασφάλειας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από αντιπλημμυρικά έργα)
- Θετικές επιδράσεις στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου (πχ μεταβολές που προέρχονται από υδροηλεκτρικά έργα, ή έργα ναυσιπλοΐας)
- Θετικές επιδράσεις στη μείωση απόρριψης ρύπων ή σε άλλα περιβαλλοντικές παραμέτρους
- Άλλα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από το έργο

Συμπερασματικά μια ανάλυση του κόστους και του οφέλους του έργου προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας είναι αναγκαία ώστε να αξιολογηθεί εάν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την πρόληψη της επιδείνωσης της κατάστασης ή της αποκατάστασης του υδατικού συστήματος στην καλή κατάσταση είναι λιγότερο σημαντικά από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών στην ανθρώπινη υγεία, στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαραίτητη η χρηματική αποτίμηση του κόστους ή η ποσοτικοποίηση όλων των δαπανών και του οφέλους για να ληφθεί μια τέτοια απόφαση. Ο κατάλληλος συνδυασμός ποιοτικών, ποσοτικών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στοιχείων αποτιμημένων σε χρήμα θα πρέπει να εξαρτάται από το τι είναι απαραίτητο για να εξαχθεί μια κρίση και τι είναι αναλογικό και εφικτό να συλλεχθεί

Η ad hoc ομάδα εργασίας της ΕΕ για την κατάρτιση του Κατευθυντηρίου Κειμένου για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 επεξεργάζεται παραδείγματα τέτοιου είδους ανάλυσης τα οποία αναμένεται να είναι διαθέσιμα εντός του 2017.

2.14 Πως εξασφαλίζεται ότι τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις δεν μπορούν να επιτευχθούν με άλλα τεχνικώς εφικτά μέσα ή χωρίς δυσανάλογο κόστος που αποτελούν σημαντικά καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή;

Οι εναλλακτικές λύσεις που εξετάζονται μπορεί να αφορούν άλλες θέσεις, διαφορετική κλίμακα έργων, διαφορετικό σχεδιασμό ή εναλλακτικές διαδικασίες παραγωγής.

Οι εναλλακτικές λύσεις εξετάζονται σε πρώιμο στάδιο σχεδιασμού των έργων. Για έργα που εμπίπτουν στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης οι σχετικές απαιτήσεις καλύπτουν την εξέταση των λύσεων αυτών.

Η κλίμακα εξέτασης των εναλλακτικών αυτών (τοπική, εθνική ή περιφερειακή) δεν καθορίζεται.

Ο τρόπος αντιμετώπισης του θέματος αυτού αναφέρεται στο κεφάλαιο 3.3 του Β Μέρους του παρόντος.

2.15 Πότε γίνεται η εξέταση υπαγωγής στο άρθρο 4.7;

Ο κίνδυνος υποβάθμισης από μια νέα τροποποίηση ή μεταβολή εξετάζεται κατά το σχεδιασμό τους. Η αξιολόγηση βασίζεται στις διαθέσιμες πληροφορίες για την κατάσταση των υδάτινων σωμάτων που επηρεάζονται με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από το Πρόγραμμα Παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων της χώρας. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι πληροφορίες του Σχεδίου Διαχείρισης μπορεί να είναι οι βέλτιστες διαθέσιμες πληροφορίες για τους σκοπούς της ανάλυσης.

Οι λόγοι που οδηγούν στην εφαρμογή του 4.7 θα πρέπει να αναφέρονται στο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος το οποίο αναθεωρείται ανά εξαετία. Αυτό δε σημαίνει ότι η αξιολόγηση ενός έργου κατά το άρθρο 4.7 πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο κατάρτισης της αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις έργα προγραμματίζονται και αναπτύσσονται εντός της εξαετίας. Για τα έργα αυτά εφόσον εμπίπτουν στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης τότε η αξιολόγηση του άρθρου 4.7 θα πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο εκπόνησης της ΜΠΕ μέσω της οποίας εξασφαλίζεται και η κατάλληλη ενημέρωση του κοινού

Για τα έργα που ενέχουν νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές που ενδέχεται να επηρεάσουν την κατάσταση των υδατικών συστημάτων με βάση τις προβλέψεις του άρθρου 4.7 και τα οποία

- Δεν εμπίπτουν στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης
- Σχεδιάζονται και υλοποιούνται εντός της εξαετίας χωρίς να υπάρχει δυνατότητα αξιολόγησης τους στο πλαίσιο κατάρτισης της αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης με εφαρμογή της προβλεπόμενης διαδικασία διαβούλευσης,

σήμερα δεν υπάρχει κάποια ειδική πρόβλεψη. Κατά την 1^η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης θα προταθεί για διαβούλευση η αρμόζουσα διαδικασία

2.16 Πως συνδέεται το άρθρο 4.7 με τα Τεχνητά και τα Ιδιαιτέρως Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα;

Τα Τεχνητά, και Ιδιαιτέρως Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα (ΤΥΣ & ΙΤΥΣ) δεν αποτελούν εξαιρέσεις ούτε έχουν εναλλακτικούς στόχους.

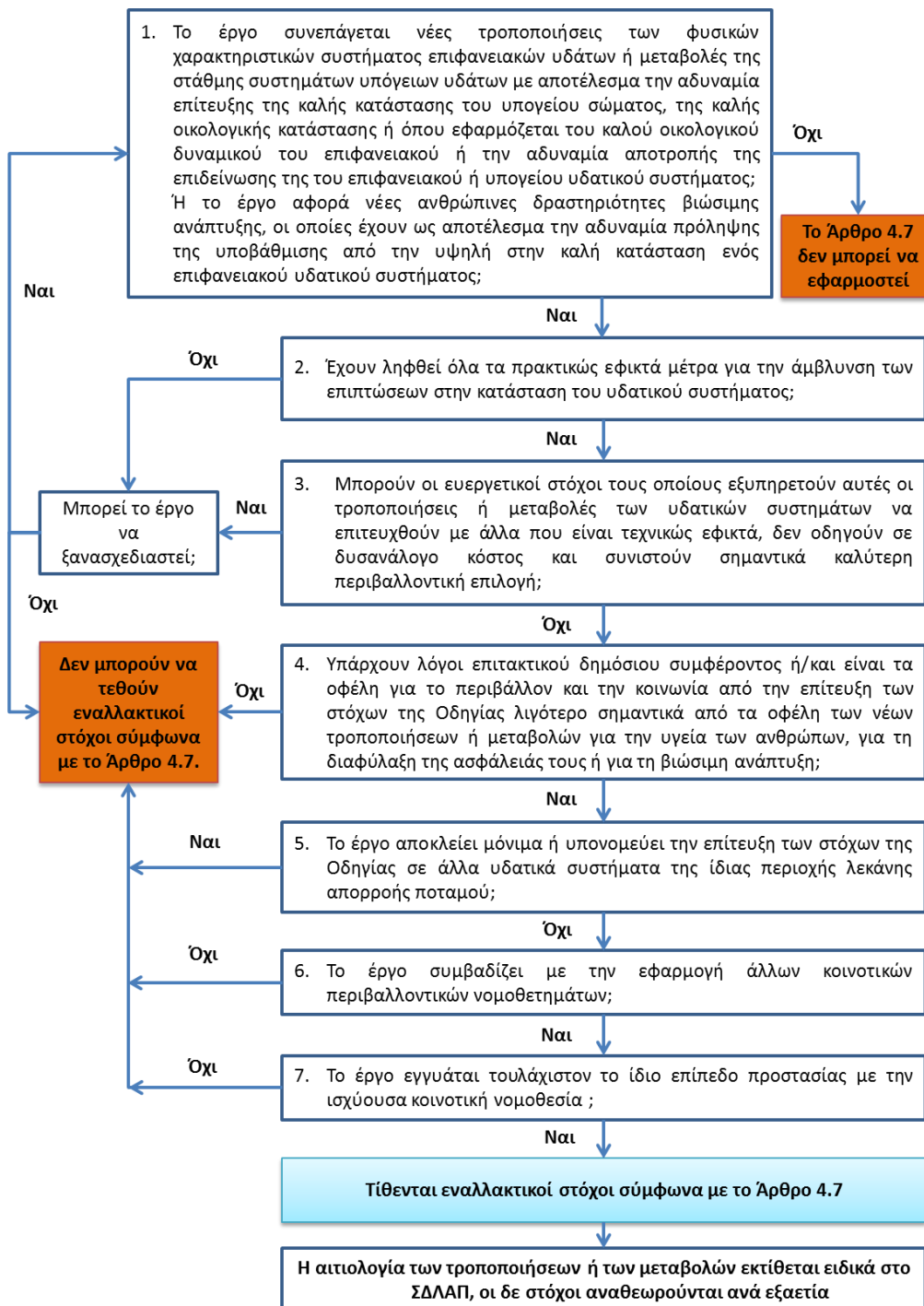
Τα ΤΥΣ & ΙΤΥΣ αποτελούν ειδική κατηγορία υδατικών συστημάτων με το δικό της σύστημα ταξινόμησης και στόχους. Η ειδική αυτή κατηγορία σχετίζεται με άλλες εξαιρέσεις οι οποίες απαιτούν την ικανοποίηση συγκεκριμένων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που πρέπει να ικανοποιούνται πριν προσδιοριστούν ως ανήκοντα σε αυτήν την κατηγορία (ΤΥΣ & ΙΤΥΣ).

Αφού συμβεί μια νέα υδρομορφολογική τροποποίηση, το υδατικό σύστημα μπορεί να πληροί τις προϋποθέσεις για να καθοριστεί ως ΙΤΥΣ, σύμφωνα με το Άρθρο 4.3 Δεν υπάρχει καμία απαίτηση ότι ο καθορισμός πρέπει να περιμένει μέχρι τη δημοσίευση τους επόμενου ΣΔΛΑΠ. Ωστόσο, τα υδατικά συστήματα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΙΤΥΣ πριν να λάβει χώρα η νέα τροποποίηση, λόγω της αναμενόμενης σημαντικής υδρομορφολογικής μεταβολής.

Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης με βάση του άρθρου 4.7 και σε περίπτωση εφαρμογής του, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού του υδάτινου σώματος σε ΙΤΥΣ δεν περιλαμβάνεται ο αρχικός προσδιορισμός που προβλέπεται στο αντίστοιχο κατευθυντήριο κείμενο.

3 ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7

Η διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 4.7 περιλαμβάνει τα βήματα που ορίζονται στο Διάγραμμα ροής του Κατευθυντηρίου κειμένου της ΕΕ για τις εξαιρέσεις (GD 20) που παρατίθεται παρακάτω (βλ. αναλυτικά στο Κεφάλαιο 2.2 *Ειδικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 του Παραρτήματος Ι του παρόντος*).

Στα επόμενα κεφάλαια δίνονται κατευθύνσεις και επεξηγήσεις για τη διαδικασία απάντησης της κάθε ερώτησης που τίθεται στο ανωτέρω διάγραμμα κατά την ανάλυση ενός προγραμματιζόμενου

έργου για εξέταση υπαγωγής των υδατικών συστημάτων που επηρεάζονται από αυτό στο άρθρο 4.7.

3.1 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 1

A. Το έργο συνεπάγεται νέες τροποποιήσεις το φυσικών χαρακτηριστικών συστήματος επιφανειακών υδάτων ή μεταβολές της στάθμης υπογείων υδάτων με αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης υπόγειου υδατικού Συστήματος ή της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού επιφανειακού υδάτινου σώματος ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού ή υπόγειου συστήματος;

B. Αφορά το έργο νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία να αποτραπεί η υποβάθμιση της κατάστασης από «υψηλή» σε «καλή» ενός επιφανειακού σώματος;

3.1.1 ΒΗΜΑ 1 Επιλογή έργων

3.1.1.1 Έργα και δραστηριότητες που εξετάζονται στην ερώτηση 1A

Για την ερώτηση 1A εξετάζονται:

- Προγραμματιζόμενα έργα ή δραστηριότητες που ενδέχεται να δημιουργούν τροποποιήσεις στα φυσικά χαρακτηριστικά ενός ή περισσότερων επιφανειακών υδάτινων σωμάτων.

Ενδεικτικός κατάλογος έργων που δύνανται να εξεταστούν παρατίθεται στο Παράρτημα II

Ως τροποποίηση φυσικών χαρακτηριστικών νοούνται οι τροποποιήσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά του επιφανειακού υδάτινου σώματος, τα οποία σύμφωνα με το Παράρτημα V της Οδηγίας περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Κατηγορία επιφανειακού υδάτινου σώματος	Υδρομορφολογικά στοιχεία (Παράρτημα V Οδηγίας 2000/60/ΕΚ)
Ποτάμια Υδάτινα Σώματα	• Υδρολογικό καθεστώς ▫ ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών ▫ σύνδεση με συστήματα υπόγειων υδάτων • Συνέχεια του ποταμού • Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού ▫ δομή και υπόστρωμα του πυθμένα του ποταμού ▫ δομή της παρόχθιας ζώνης
Λιμναία Υδάτινα Σώματα	• Υδρολογικό καθεστώς ▫ ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών ▫ χρόνος παραμονής ▫ σύνδεση με το σύστημα υπόγειων υδάτων • Μορφολογικές συνθήκες

Κατηγορία επιφανειακού Υδάτινου Σώματος	Υδρομορφολογικά στοιχεία (Παράρτημα V Οδηγίας 2000/60/ΕΚ)
	▫ διακύμανση του βάθους της λίμνης ▫ ποσότητα, δομή και υπόστρωμα του πυθμένα της λίμνης ▫ δομή της όχθης της λίμνης
Μεταβατικά Υδάτινα Σώματα	• Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση του βάθους ▫ ποσότητα, δομή και υπόστρωμα του πυθμένα ▫ δομή της διαπαλιρροιακής ζώνης • Παλιρροιακό καθεστώς ▫ ροή γλυκού νερού ▫ έκθεση στα κύματα
Παράκτια Υδάτινα Σώματα	• Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση βάθους ▫ δομή και υπόστρωμα της ακτής ▫ δομή της διαπαλιρροιακής ζώνης • Παλιρροιακό καθεστώς ▫ κατεύθυνση δεσποζόντων ρευμάτων έκθεση στα κύματα

- Προγραμματιζόμενα έργα που μπορεί να οδηγήσουν μεταβολές της στάθμης υπογείων υδάτων

Περιλαμβάνονται δραστηριότητες κατασκευής μεγάλων υπογείων έργων ή υπόγειες εκμεταλλεύσεις που οδηγούν στην μεταβολή υπόγειας στάθμης και ποσότητας υπογείων νερών.

3.1.1.2 Έργα που εξετάζονται στη ερώτηση 1B

Εξετάζονται έργα που προγραμματίζονται σε αδιατάρακτες περιοχές δηλαδή περιοχές με παρουσία Υδάτινων Σωμάτων με άριστη¹⁰ κατάσταση με βάση τα αποτελέσματα του Εγκεκριμένου Σχεδίου Διαχείρισης του Υδατικού Διαμερίσματος ή τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Προγράμματος Παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων της χώρας που μπορούν να αντληθούν από την ιστοσελίδα της ΕΓΥ.

Αναφέρεται σε δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης οι οποίες δύνανται να προκαλέσουν υποβάθμιση της άριστης¹¹ κατάστασης επιφανειακών υδάτων σε καλή λόγω απόρριψης ρύπων. Δραστηριότητες που σχετίζονται με απορρίψεις ρύπων που οδηγούν σε μέτρια, ελλιπή ή κακή κατάσταση επιφανειακών υδάτινων σωμάτων ή σε κακή κατάσταση Υπογείων Υδατικών Συστημάτων δεν εξετάζονται στο πλαίσιο του άρθρου 4.7.

Ο καθορισμός της βιωσιμότητας μιας δραστηριότητας εμπεριέχει την οικονομική κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση, καθώς επίσης και την έννοια της μη μόνιμης παρέμβασης (δεδομένου ότι

¹⁰ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

¹¹ Ομοίως

βιώσιμη ανάπτυξη νοείται η ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες)¹².

Στο πλαίσιο αυτό για το χαρακτηρισμό μιας νέας δραστηριότητας ως δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να εξεταστούν:

- Οι οικονομικές επιπτώσεις της προγραμματιζόμενης δραστηριότητας με όρους κύκλου εργασιών, εσόδων και παραγωγής
- Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στα ύδατα, στον αέρα, στο έδαφος, στο τοπίο, στη χρήση πόρων, στη δημιουργία απορριμμάτων, στη χρήση ανανεώσιμων πόρων κλπ
- Οι κοινωνικές επιπτώσεις, όπως συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασιών σε τοπικό περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, στο βαθμό καταπολέμησης της ανεργίας, στην άρση κοινωνικού αποκλεισμού κλπ.

Στο πλαίσιο αυτό μια δραστηριότητα μπορεί να θεωρηθεί ως δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης όταν εμπίπτει στις παρακάτω ενδεικτικές κατηγορίες¹³

1. Δραστηριότητες με περιβαλλοντικά οφέλη που υπερτερούν των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (δηλαδή το περιβαλλοντικό ισοζύγιο είναι θετικό) και κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη τα οποία ισοδυναμούν τουλάχιστον με τις αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.
2. Δραστηριότητες με περιβαλλοντικά οφέλη τουλάχιστον ισοδύναμα με τις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και κοινωνικά ή/και οικονομικά οφέλη που υπερτερούν τις κοινωνικές και οικονομικές αρνητικές επιπτώσεις.
3. Δραστηριότητες των οποίων οι αρνητικές επιπτώσεις έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα (πχ το υδάτινο περιβάλλον θα επανέλθει στη πρότερη κατάσταση εντός ενός διαχειριστικού κύκλου) και τα κοινωνικά οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη από αυτή υπερτερούν
4. Δραστηριότητες που προκαλούν υποβάθμιση της κατάστασης των υδάτων από άριστη¹⁴ σε καλή κατάσταση με μη σημαντικά κοινωνικά ή/και περιβαλλοντικά οφέλη και για τις οποίες τα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη υπερτερούν των αρνητικών επιπτώσεων τους.
5. Δραστηριότητες με σημαντικά ή πολύ σημαντικά κοινωνικά ή/και οικονομικά οφέλη και πολύ μικρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καθώς και για τις οποίες τα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη υπερτερούν τις αρνητικές επιπτώσεις
6. Δραστηριότητες των οποίων οι αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι αμελητέες

¹² Guidance Document No 1: Economics and the Environment – The Implementation Challenge of the Water Framework Directive, European Communities, 2003

¹³ Προσαρμοσμένο με βάση τις κατευθύνσεις της Scottish Environment Protection Agency (SEPA), Derogation Determination - Adverse Impacts on the Water Environment, Regulatory Method (WAT-RM-34), 2013 και τις σχετικές κατευθύνσεις του WISE-RTD – WATER KNOWLEDGE PROGRAMME στην ιστοσελίδα <http://www.wise-rtd.info/en/info/annex-d2a-economic-assessment-new-modificationsactivities-entailing-deterioration-water-status> (πρόσβαση 10/11/2016).

¹⁴ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

Στις δραστηριότητες αυτές δύνανται να ενταχθούν επιπλέον οι εγκαταστάσεις αφαλάτωσης, οι ΕΕΛ καθώς επίσης και λοιπές περιβαλλοντικές υποδομές.

3.1.2 ΒΗΜΑ 2: Αξιολόγηση των έργων

3.1.2.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Τα έργα που έχουν προκύψει από 1^ο Βήμα, ελέγχονται ώστε βάσει του προτεινόμενου διαγράμματος ροής να συνεχιστεί η αξιολόγηση. Ο έλεγχος γίνεται για κάθε έργο χωριστά περιλαμβάνει 2 Στάδια

1^ο Στάδιο

Κατά τον έλεγχο αυτό αξιολογούνται αρχικά τα έργα με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης των υδρομορφολογικών πιέσεων όπως αυτά έχουν διατυπωθεί στις Κατευθυντήριες Οδηγίες για την ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων στο πλαίσιο του Άρθρου 5 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Στο παράρτημα III δίνεται ενδεικτικός κατάλογος των κριτηρίων αξιολόγησης των υδρομορφολογικών πιέσεων που αντιστοιχούν για κάθε έργο του παραρτήματος II.

Για κάθε ένα από τα ανωτέρω κριτήρια που μπορεί να εφαρμοστεί στο προγραμματιζόμενο έργο ή τη δραστηριότητα δίνεται η ζητούμενη τιμή με βάση τα τεχνικά στοιχεία του έργου.

Για έργα και δραστηριότητες που επηρεάζουν ποτάμια υδάτινα σώματα αναμένεται να εφαρμόζονται τουλάχιστον 3 κριτήρια. Εφόσον δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τουλάχιστον 3 κριτήρια του ενδεικτικού καταλόγου θα πρέπει να γίνεται σχετική τεκμηριωμένη αναφορά.

Για έργα και δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία υδάτινα σώματα αναμένεται να εφαρμόζονται τουλάχιστον 2 κριτήρια. Εφόσον δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τουλάχιστον 2 κριτήρια του ενδεικτικού καταλόγου θα πρέπει να γίνεται σχετική τεκμηριωμένη αναφορά.

Για έργα και δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία υδάτινα σώματα αναμένεται να εφαρμόζονται τουλάχιστον 2 κριτήρια. Εφόσον δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τουλάχιστον 2 κριτήρια του ενδεικτικού καταλόγου θα πρέπει να γίνεται σχετική τεκμηριωμένη αναφορά.

Στη συνέχεια ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

1. Κάθε κριτήριο βαθμολογείται από 1-5 με βάση τα όρια που δίνονται στο κατευθυντήριο κείμενο για την αξιολόγηση των πιέσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων.
2. Υπολογίζεται ο μέσος όρος της βαθμολογίας των επιμέρους κριτηρίων που εξετάζονται για το έργο.
 - Εάν ο μέσος όρος που προκύπτει είναι ίσος ή μεγαλύτερος από 3,5 τότε θεωρείται ότι το έργο ενδέχεται να δημιουργήσει σημαντικές ή πολύ σημαντικές πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά και εξετάζεται περαιτέρω.
 - Εάν ο μέσος όρος που προκύπτει είναι μικρότερος από 3,5 έως 2,5 τότε εξετάζεται η βαθμολογία των επιμέρους κριτηρίων ως ακολούθως:

- Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν ποτάμια υδάτινα σώματα για τα οποία ο μέσος όρος 3 τουλάχιστον κριτηρίων είναι ίσος ή μεγαλύτερος από 3 τότε αξιολογούνται περαιτέρω.
- Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν ποτάμια υδάτινα σώματα και για τα οποία δεν είναι δυνατό λόγω της φύσης του έργου να εξεταστούν 3 ή περισσότερα κριτήρια δεν είναι απαραίτητη η περαιτέρω εξέταση τους, δεδομένου ότι οι τροποποιήσεις που ενέχουν δεν αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντικές πιέσεις στα χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων που επηρεάζονται από αυτά και σε κάθε περίπτωση είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν με τα μέτρα μετριασμού που τίθενται στην άδεια τους.
- Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία, μεταβατικά ή παράκτια υδάτινα σώματα για τα οποία ο μέσος όρος 2 τουλάχιστον κριτηρίων είναι ίσος ή μεγαλύτερος από 3 τότε αξιολογούνται περαιτέρω
- Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία, μεταβατικά ή παράκτια υδάτινα σώματα και για τα οποία δεν είναι δυνατό λόγω της φύσης του έργου να εξεταστούν 2 ή περισσότερα κριτήρια δεν είναι απαραίτητη η περαιτέρω εξέταση τους δεδομένου ότι οι τροποποιήσεις που ενέχουν δεν αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντικές πιέσεις στα χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων που επηρεάζονται από αυτά και σε κάθε περίπτωση είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν με τα μέτρα μετριασμού που τίθενται στην άδεια τους.

Τα βασικά αποτελέσματα παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα όπου δίνονται οι ανωτέρω πληροφορίες με συνοπτική τεκμηρίωση και αναφορά στη πηγή προέλευσης.

Για τα έργα που από την παραπάνω διαδικασία προκύπτει ότι ενδέχεται να δημιουργήσουν σημαντικές ή πολύ σημαντικές πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά ακολουθεί η εξέταση τους στο 2^ο Στάδιο .

2^ο Στάδιο

Στο Στάδιο αυτό ελέγχονται τα έργα που έχουν προκύψει από το 1^ο Στάδιο, με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

Κριτήριο 1: Οι τροποποιήσεις ή μεταβολές που επέρχονται από το έργο θα πρέπει να είναι σημαντικές και μόνιμες και

Κριτήριο 2 : Οι τροποποιήσεις ή οι μεταβολές δεν θα πρέπει να οδηγούν στην αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης υπόγειου υδατικού συστήματος ή της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού επιφανειακού υδάτινου σώματος ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού ή υπόγειου συστήματος.

Η κατάσταση ή το δυναμικό ενός υδάτινου σώματος εκφράζεται σε τάξεις (πχ Υψηλή, Καλή, Μέτρια, Ελλιπής ή Κακή). Η επίδραση του έργου εξετάζεται για τυχόν αλλαγές μεταξύ των τάξεως αυτών και όχι για αλλαγές εντός μίας τάξης. Η εξέταση γίνεται σε επίπεδο ποιοτικού στοιχείου. Παρακάτω δίνεται σχηματικά η προβλεπόμενη προσέγγιση που απαιτείται για το σκοπό αυτό.

Υποβάθμιση της κατάστασης σε επίπεδο ποιοτικού στοιχείου

Status class	Inv.	Flora	Fish	Phys Chem	RBSP	Hymo	...	Global
High	X Yes!						...	
Good	X No!	X No!		X Yes!		X	...	
Moderate			X Yes!	X	X		...	X
Poor			X				...	X
Bad							...	

ΠΗΓΗ: Article 4(7) assessments under the Water Framework Directive and relevant ongoing activities, Raimund MAIR, European Commission, DG Environment JASPERS Networking Platform Workshop on Streamlining Environmental Assessments and Permits during project development 18 October 2016, Brussels

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ: Inv. = μακροασπόνδυλα, Flora = Χλωρίδα, Fish= Ψάρια, PhysChem = Φυσικοχημικές παράμετροι, RBSP= Ειδικοί Ρύποι, Hymo = Υδρομορφολογικά

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το παραπάνω σχήμα αποτελεί απλουστευμένη απεικόνιση της διαδικασίας αξιολόγησης. Οι στήλες για τη χλωρίδα, τις φυσικοχημικές παραμέτρους τα υδρομορφολογικά και τους Ειδικούς Ρύπους περιλαμβάνουν αρκετές παραμέτρους που εξετάζονται χωριστά. Σύμφωνα με το Καθοδηγητικό Κείμενο για την ταξινόμηση οι Φυσικοχημικές Παράμετροι και οι Ειδικοί Ρύποι χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση της κατάστασης από Υψηλή έως Μέτρια και οι υδρομορφολογικές παράμετροι για την ταξινόμηση από Υψηλή έως Καλή.

Η έννοια της μονιμότητας της νέας τροποποίησης ή της μεταβολής στα χαρακτηριστικά του υδάτινου σώματος και των μεσοπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων επιπτώσεων από αυτές, μπορεί να τεκμηριωθεί με την επίδραση του έργου σε παραμέτρους που απαιτείται να παρακολουθούνται για την ταξινόμηση της κατάστασης των σωμάτων. Θεωρείται ότι εφόσον οι μεταβολές στις παραμέτρους αυτές είναι μη αντιστρεπτές τότε η νέα τροποποίηση ή μεταβολή θεωρείται μόνιμη.

Τροποποιήσεις ή μεταβολές που οδηγούν σε αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν κατά την κατασκευή έργων δε χρειάζεται να αντιμετωπιστούν εάν δεν επέρχεται επιδείνωση της κατάστασης ή του δυναμικού στο υδατικό σύστημα ή σε τμήματα αυτού μετά το πέρας της κατασκευής τους.

Εφόσον τα έργο οδηγεί σε μόνιμη μεταβολή της στάθμης ΥΥΣ τότε η αξιολόγηση συνεχίζεται στην ερώτηση 2.

Εάν από την αξιολόγηση του Βήματος 2 για το έργο προκύψει αρνητική απάντηση τότε το άρθρο 4.7 δεν εφαρμόζεται.

Εάν προκύψει θετική απάντηση τότε συνεχίζεται η αξιολόγηση του έργου με την επόμενη ερώτηση.

3.1.3 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Τα βασικά στοιχεία των έργων βάσει των οποίων τεκμαίρεται η τροποποίηση ή μεταβολή σύμφωνα με την ανάλυση του Βήματος 1 και οι επιμέρους παράμετροι που επηρεάζονται.
- Τα βασικά στοιχεία των έργων βάσει των οποίων γίνεται η αξιολόγηση σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης των πιέσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά και τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή των κριτηρίων 1 και 2 του Βήματος 2.
- Τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά που επηρεάζονται και αναφέρονται στο Βήμα 2 με κατά το δυνατό ποσοτικά στοιχεία και οι αναμενόμενες μεταβολές στα ποιοτικά στοιχεία που επιδρούν σε αυτά.
- Τα Υδάτινα Επιφανειακά Σώματα ή τα Υπόγεια Υδατικά Συστήματα που επηρεάζονται από τις νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές και εξετάζονται για υπαγωγή στο άρθρο 4.7 με παράθεση σχήματος (εφόσον είναι εφικτό)

3.2 Διάγραμμα Ροής -Ερώτηση 2

Έχουν ληφθεί όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των επιπτώσεων στην κατάσταση του ΥΣ;

3.2.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο έργου. Δίνονται όλα τα μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον που λαμβάνονται κατά το σχεδιασμό των προγραμματιζόμενων έργων. Τα μέτρα που προβλέπονται θα πρέπει:

- να είναι τεχνικώς εφικτά,
- να μην οδηγούν σε δυσανάλογο κόστος και
- να είναι συμβατά με τη νέα τροποποίηση ή την ανθρώπινη δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης.

Ο φορέας υλοποίησης του έργου παραθέτει κατάλογο των προβλεπόμενων μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων στα ύδατα που επηρεάζονται από το έργο.

Για να είναι δυνατό να καταρτιστεί τέτοιος κατάλογος θα πρέπει το έργο να βρίσκεται σε αρκετά ώριμο στάδιο σχεδιασμού. Για έργα που εμπίπτουν στη διαδικασία περιβαλλοντικής αξιολόγησης τέτοια μέτρα αναμένεται να έχουν καθοριστεί στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ή/και στην Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων.

Για τα λοιπά έργα αναμένεται ο φορέας υλοποίησης να δώσει τα απαραίτητα στοιχεία εφόσον το έργο έχει φθάσει σε αυτό το στάδιο αξιολόγησης. Ως ένας προκαταρκτικός κατάλογος ενδεικτικών μέτρων θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο κατάλογος των προτεινόμενων παρεμβάσεων για την επίτευξη του καλού Οικολογικού Δυναμικού σε Ιδιαίτερως Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα ο οποίος αναμένεται να καταρτιστεί στο πλαίσιο της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης.

Βέβαια, ο φορέας υλοποίησης του Έργου θα πρέπει να αξιολογήσει ποιες από τις παρεμβάσεις αυτές είναι τεχνικά εφικτές, δεν προκαλούν δυσανάλογο κόστος και είναι συμβατές με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του προγραμματιζόμενου έργου.

Στο παράρτημα IV παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος ορισμένων τέτοιων μέτρων που δύνανται να ληφθούν για το μετριασμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Γενικά αναμένεται στον κατάλογο των μέτρων μετριασμού που προτείνεται από το φορέα υλοποίησης να περιλαμβάνονται οι βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές που εφαρμόζονται στο τομέα που εμπίπτει το έργο για την προστασία των υδάτων και των μορφολογικών χαρακτηριστικών, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη τις ειδικές συνθήκες της περιοχής οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε τεχνική αδυναμία των τεχνικών αυτών ή σε υπέρογκες δαπάνες οι οποίες μπορεί να δημιουργήσουν μη βιωσιμότητα του έργου ή να δημιουργήσουν μεγάλες υπερβάσεις στον προϋπολογισμό κατασκευής των έργων. Κατά την αξιολόγηση, οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να είναι διαθέσιμες και εφόσον είναι δυνατό να παρουσιάζονται και τα μέτρα μετριασμού που έχουν αξιολογηθεί και τελικώς έχουν απορριφθεί.

Στην περίπτωση που η απάντηση στο ερώτημα 2 είναι αρνητική τότε είτε το έργο επανασχεδιάζεται, είτε δεν μπορεί να υλοποιηθεί δυνάμει του άρθρου 4.7.

Σε περίπτωση θετικής απάντησης τότε το έργο εξετάζεται στην ερώτηση 3

3.2.2 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Κατάλογο των δυνητικών μέτρων μετριασμού που εξετάστηκαν.
- Κατάλογο των μέτρων μετριασμού που θεωρήθηκαν τεχνικώς εφικτά και χωρίς δυσανάλογο κόστος και τα οποία εντάσσονται στο σχεδιασμό των έργων.
- Οι λόγοι που απορρίφθηκαν μέτρα μετριασμού με την αντίστοιχη αιτιολόγηση.

3.3 Διάγραμμα Ροής- Ερώτηση 3

Μπορούν οι στόχοι που επιτυγχάνονται με τις τροποποιήσεις ή μεταβολές του υδάτινου σώματος, να επιτευχθούν με άλλα εφικτά τεχνικώς μέσα που δεν οδηγούν σε δυσανάλογες δαπάνες και συνιστούν περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή;

3.3.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Εξετάζεται η δυνατότητα επίτευξης των αποτελεσμάτων που αναμένονται από την τροποποίηση η τη μεταβολή με άλλη σημαντική περιβαλλοντικά καλύτερη επιλογή. Η επιλογή αυτή θα πρέπει να είναι τεχνικώς εφικτή και να μην οδηγεί σε δυσανάλογο κόστος.

Περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή μπορεί να θεωρηθεί μια εναλλακτική λύση εφόσον πληρούνται και τα τρία παρακάτω κριτήρια:

- παρέχει τα ίδια αποτελέσματα με το σχεδιαζόμενο έργο,
- είναι τεχνικά εφικτή,
- δε δημιουργεί δυσανάλογο κόστος.

Όπως αναφέρεται και στην παράγραφο 2.14 οι εναλλακτικές λύσεις που εξετάζονται μπορεί να αφορούν άλλες θέσεις, διαφορετική κλίμακα έργων, διαφορετικό σχεδιασμό ή εναλλακτικές διαδικασίες παραγωγής.

Ενδέχεται να μην υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις που να είναι περιβαλλοντικά σημαντικές καλύτερες επιλογές. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που οι αρνητικές επιπτώσεις μίας πρότασης ή ενός έργου σε μία θέση αξιολογούνται ως μικρότερες από τις αρνητικές επιπτώσεις σε μια άλλη θέση, τότε η λύση αυτή δε μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητα ως περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή. Σε περίπτωση όμως που οι αρνητικές επιπτώσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε μία θέση λόγω της σημαντικότητας του υδάτινου σώματος που επηρεάζεται, τότε η υλοποίηση του έργου σε μία άλλη λιγότερο σημαντική θέση μπορεί να θεωρηθεί ως περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή.

Σύμφωνα με τις οδηγίες της Scottish Environmental Agency που εκδόθηκαν για το θέμα αυτό το 2016¹⁵ ενδεικτικές πιθανές εναλλακτικές επιλογές για ορισμένα έργα και δραστηριότητες δίνονται στον πίνακα που ακολουθεί

Σκοπός της τροποποίησης ή μεταβολής	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 1	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 2	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 3
Τροποποιήσεις για παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Οι εναλλακτικές λύσεις θα πρέπει να παρέχουν τουλάχιστον αντίστοιχα ενεργειακά οφέλη	Χωροθέτηση σε άλλη θέση	Βελτίωση υφιστάμενων υδροηλεκτρικών μονάδων	Χρήση άλλης εναλλακτικής αλλά συγκρίσιμη τεχνολογία ανανεώσιμης ενέργειας
Τροποποιήσεις για αντιπλημμυρική προστασία Οι εναλλακτικές θα	Χρήση παρεμβάσεων στην λεκάνη απορροής με στόχο τη μείωση της πλημμυρικής παροχής	Εντοπισμός της ιδιοκτησίας που θίγεται και μεταφορά σε άλλη θέση	

¹⁵ Scottish Environmental Agency, Supporting Guidance (WAT-SG-68) Assessing Significantly Better Environmental Options, Version: v3.1, Released: May 2016

Σκοπός της τροποποίησης ή μεταβολής	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 1	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 2	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 3
πρέπει να παρέχουν αντίστοιχη προστασία από πλημμυρικά φαινόμενα			
Τροποποίησης για αύξηση της διαθεσιμότητας νερού Οι εναλλακτικές θα πρέπει να παρέχουν αντίστοιχο όγκο νερού με τον ίδιο ή μικρότερο βαθμό επεξεργασίας	Χρήση νερού από άλλες υφιστάμενες πηγές με δυνατότητα διάθεσης της επιθυμητής ποσότητας για την κάλυψη των αναγκών υδροδότησης	Ανάπτυξη άλλης νέας πηγής νερού που μπορεί να καλύψει τις απαιτούμενες ανάγκες	
Απολήψεις για άρδευση Οι εναλλακτικές θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη παραγωγή των καλλιεργειών	Χρήση νερού από άλλες υφιστάμενες πηγές με δυνατότητα διάθεσης της επιθυμητής ποσότητας για την κάλυψη των αναγκών	Ανάπτυξη άλλης νέας πηγής νερού που μπορεί να καλύψει τις απαιτούμενες ανάγκες	Αλλαγή των καλλιεργειών με λιγότερο απαιτητικά σε νερό είδη
Τροποποιήσεις για τη δημιουργία υποδομών μεταφορών Οι εναλλακτικές θα πρέπει εξασφαλίζουν τον επιδιωκόμενο στόχο	Χωροθέτηση σε άλλη θέση	Αναβάθμιση ή βελτίωση της λειτουργικότητας της υφιστάμενης υποδομής	

Σε σχέση με την αξιολόγηση της τεχνικής εφικτότητας και του κόστους της εναλλακτικής επιλογής στις ανωτέρω αναφερόμενες οδηγίες επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Μία σημαντικά καλύτερη περιβαλλοντικά λύση μπορεί να θεωρηθεί ότι ενέχει δυσανάλογο κόστος όταν το συνολικό κόστος της λύσης αυτής (χρηματοοικονομικό κόστος και περιβαλλοντικό κόστος) είναι μεγαλύτερο από τα οφέλη που αναμένονται. Μία εναλλακτική λύση μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ενέχει δυσανάλογο κόστος όταν:

- έργα αντίστοιχα της εναλλακτικής λύσης έχουν υλοποιηθεί πρόσφατα ή υλοποιούνται, ή

- το χρηματοοικονομικό κόστος της εναλλακτικής λύσης δεν είναι ουσιαστικά υψηλότερο από το κόστος της επιλεχθείσας

Εφόσον δεν ισχύουν τα ανωτέρω σημεία μια εναλλακτική λύση μπορεί να θεωρηθεί ότι ενέχει δυσανάλογο κόστος όταν:

- το κόστος υλοποίησης της είναι ουσιαστικά μεγαλύτερο από το κόστος αντίστοιχων έργων που έχουν υλοποιηθεί πρόσφατα ή σχεδιάζεται να υλοποιηθούν,
- δεν αναμένονται αντίστοιχα μεγαλύτερα οφέλη που να αντισταθμίζουν τα οικονομικά οφέλη της εξεταζόμενης εναλλακτικής λύσης.

Σε σχέση με την τεχνική εφικτότητα των εναλλακτικών λύσεων μπορεί να θεωρηθεί ότι μια εναλλακτική λύση δεν είναι εφικτή τεχνικά εφόσον δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί με βάση τις διαθέσιμες υπάρχουσες τεχνολογίες ή τεχνικές.

Στην περίπτωση που η απάντηση στο ερώτημα 3 είναι θετική τότε είτε το έργο επανασχεδιάζεται είτε δεν μπορεί να υλοποιηθεί δυνάμει του άρθρου 4.7.

Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης τότε το έργο εξετάζεται στην ερώτηση 4

3.3.2 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Συνοπτική περιγραφή των εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν.
- Τους λόγους απόρριψης των εναλλακτικών λύσεων με την με την αντίστοιχη αιτιολόγηση.
- Τυχόν συνοδευτικά στοιχεία/μελέτες που συμβάλλουν στην τεκμηρίωση της απάντησης.

3.4 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 4

Υπάρχουν λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος ή/και είναι τα οφέλη της επίτευξης των στόχων της Οδηγίας, στο περιβάλλον και στην κοινωνία, υποδεέστερα από τα οφέλη που υπεισέρχονται με τις νέες τροποποιήσεις ή αλλαγές στην ανθρώπινη υγεία, στην διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας ή στην βιώσιμη ανάπτυξη;

3.4.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Η ερώτηση περιλαμβάνει 2 σκέλη:

- Στο πρώτο σκέλος εξετάζεται εάν η νέα τροποποίηση ή μεταβολή προέρχεται από λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος.
- Στο δεύτερο εξετάζεται εάν τα οφέλη που προέρχονται από την νέα τροποποίηση ή μεταβολή υπερκαλύπτουν τα οφέλη από την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Για την συνέχιση της αξιολόγησης με τις επόμενες ερωτήσεις απαιτείται η απάντηση να είναι θετική σε τουλάχιστον ένα από τα παραπάνω σημεία. Παρακάτω δίνονται κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών:

3.4.1.1 Επιτακτικό Δημόσιο Συμφέρον

Οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές πρέπει να υπαγορεύονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον. Η έννοια αυτή χρησιμοποιείται επίσης στην Οδηγία για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και σε άλλο κοινοτικό δίκαιο. Αν και δεν υπάρχει νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με την εφαρμογή αυτής της έννοιας στην οδηγία περί οικοτόπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει «Μεθοδολογικές οδηγίες σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6.3 και 6.4 της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ ΕΟΚ: Αξιολόγηση των σχεδίων και έργων που επηρεάζουν σημαντικά τόπους Natura 2000»¹⁶. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό:

- Επιτακτικό δημόσιο συμφέρον δεν αποτελεί κάθε είδους δημόσιο συμφέρον κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα.
- Είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι το δημόσιο συμφέρον μπορεί να είναι επιτακτικό μόνο αν επιφέρει οφέλη που δεν είναι βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα. Βραχυπρόθεσμα οικονομικά συμφέροντα ή άλλα συμφέροντα που θα αποφέρουν μόνο βραχυπρόθεσμα οφέλη για την κοινωνία δεν μπορούν να θεωρηθούν επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος.

Ακόμη, όπως αναφέρεται στην οδηγία για τους οικοτόπους, αλλά και στο ανωτέρω καθοδηγητικό έγγραφο, είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι οι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος αναφέρονται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα σχέδια ή τα έργα αποδεικνύονται απαραίτητα στο πλαίσιο:

- Δράσεων ή πολιτικών που αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον).
- Θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία.
- Διεξαγωγής δραστηριοτήτων οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, που πληρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημοσίων υπηρεσιών.

Οι κάτωθι κατηγορίες έργων ή προγραμμάτων κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και εφόσον υπάρχει η απαραίτητη τεκμηρίωση μπορούν να θεωρηθούν ως επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος:

- έργα ή προγράμματα, για τα οποία υπάρχει αποδεδειγμένη δημόσια ή περιβαλλοντική ανάγκη,
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη βελτίωση της δημόσιας υγείας ή / και της ασφάλειας,
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας.

Για την αξιολόγηση του εξεταζόμενου έργου και την οριστική ένταξή του ως έργο επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει το εξεταζόμενο έργο να εντάσσεται σε τουλάχιστον μία από τις ανωτέρω κατηγορίες.

¹⁶http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_asses_s_en.pdf

3.4.1.2 Οφέλη από τη νέα τροποποίηση έναντι του οφέλους για το περιβάλλον

Τα οφέλη που σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της οδηγίας έχουν αποτυπωθεί στο κείμενο της ΕΕ για τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας που ετοιμάστηκε το 2005 στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ¹⁷. Τα οφέλη αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα (βλ. αναλυτικά στο κεφάλαιο 3 του ανωτέρω κειμένου):

- Προστασία και αναβάθμιση της υγείας και της βιοποικιλότητας των υδάτινων οικοσυστημάτων.
- Προστασία της ανθρώπινης υγείας (πόσιμο νερό, παραγωγή ποτών και τροφίμων, κολύμβηση, κατανάλωση ψαριών οστρακοειδών και θαλασσινών).
- Μείωση του κόστους χρήσης ύδατος και μείωση του κόστους επεξεργασίας και αποκατάστασης της ποιότητας των υδάτων.
- Βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών των υδάτων με βάση την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.
- Βελτίωση της σχέσης κόστους αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των υδάτων.
- Αύξηση των οικονομικών και των κοινωνικών ωφελειών που απορρέουν από τους υδατικούς πόρους.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής με την αύξηση της αξίας χρήσης των επιφανειακών υδάτων (π.χ. για τους επισκέπτες, τουρίστες, θαλάσσια σπορ).
- Μετριασμός των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και εξασφάλιση ασφαλούς διάθεσης υδάτων για χρήση.
- Προώθηση των βιώσιμων χρήσεων και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τομείς όπως οικότουρισμός, αλιεία, διατήρηση της φύσης.

Εν κατακλείδι τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων του άρθρου 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ περιλαμβάνουν:

- Σε περίπτωση υποβάθμισης της κατάστασης ή του καλού δυναμικού, τα οφέλη και τις ευκαιρίες που χάνονται ως αποτέλεσμα αυτής της υποβάθμισης.
- Σε περίπτωση μη επίτευξης της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού. τα οφέλη που προέρχονται εάν η επίτευξη της καλής κατάστασης ή δυναμικού δεν αποτραπεί

Τα ανωτέρω ως κόστη, θα πρέπει να συγκριθούν με τα δυνητικά οφέλη που αναμένονται από τις νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές στην ανθρώπινη υγεία στη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό επιπλέον κατηγορίες ωφελειών μπορούν να ληφθούν υπόψη όπως:

- Προστασία και βελτίωση της ανθρώπινης υγείας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από εγκαταστάσεις διάθεσης πόσιμου νερού).
- Προστασία και αναβάθμιση της ανθρώπινης ασφάλειας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από αντιπλημμυρικά έργα).
- Θετικές επιδράσεις στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου (πχ μεταβολές που προέρχονται από υδροηλεκτρικά έργα, ή έργα ναυσιπλοΐας).
- Θετικές επιδράσεις στη μείωση απόρριψης ρύπων ή σε άλλες περιβαλλοντικές παραμέτρους

¹⁷ Environmental Objectives under the WFD, 2005

- Άλλα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από το έργο

Συμπερασματικά μια ανάλυση του κόστους και του οφέλους του έργου προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας είναι αναγκαία ώστε να αξιολογηθεί εάν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την πρόληψη της επιδείνωσης της κατάστασης ή της αποκατάστασης του υδατικού συστήματος στην καλή κατάσταση είναι λιγότερο σημαντικά από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών στην ανθρώπινη υγεία, στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαραίτητη η χρηματική αποτίμηση του κόστους ή η ποσοτικοποίηση όλων των δαπανών και του οφέλους για να ληφθεί μια τέτοια απόφαση. Ο κατάλληλος συνδυασμός ποιοτικών, ποσοτικών και σε ορισμένες περιπτώσεις, στοιχείων αποτιμημένων σε χρήμα θα πρέπει να εξαρτάται από το τι είναι απαραίτητο για να εξαχθεί μια κρίση και τι είναι αναλογικό και εφικτό να συλλεχθεί.

Η ad hoc ομάδα εργασίας της ΕΕ για την κατάρτιση του Κατευθυντηρίου Κειμένου για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 επεξεργάζεται παραδείγματα τέτοιου είδους ανάλυσης τα οποία αναμένεται να είναι διαθέσιμα εντός του 2017.

Κατά τα ανωτέρω:

- Έργα που αφορούν στην ύδρευση, στην αντιπλημμυρική προστασία οικισμών και πολεοδομικών συγκροτημάτων, στην εξασφάλιση ασφαλούς μεταφοράς ανθρώπων και αγαθών, ή έργα που αποσκοπούν στην βελτίωση ή αποκατάσταση του περιβάλλοντος αναμένεται να καταλήξουν σε θετική απάντηση στην ερώτηση αυτή, δεδομένου ότι αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον).
- Έργα που σχετίζονται με ειδικές πολιτικές για το κράτος και την κοινωνία όπως έργα που προάγουν την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού σε συγκεκριμένες περιοχές, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του νησιωτικού πληθυσμού, την διατήρηση ή αύξηση του εισοδήματος παραγωγικών δραστηριοτήτων σε ευρύτερες περιοχές (πχ σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας), επίσης αναμένεται να καταλήξουν σε θετική απάντηση στην ερώτηση αυτή εφόσον περιλαμβάνονται σε βασικές πολιτικές κατευθύνσεις ή έχουν αποτιμηθεί ως θετικά τα οφέλη που αναμένονται από τα έργα σε σχέση με το κόστος μη επίτευξης των στόχων της Οδηγίας.

Εφόσον η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι θετική το έργο εξετάζεται στην ερώτηση 5. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης τότε δεν μπορούν να τεθούν εναλλακτικοί στόχοι σύμφωνα με το άρθρο 4.7.

3.4.2 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Ένταξη του έργου σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες (εφόσον εφαρμόζεται) με την κατάλληλη αιτιολόγηση και παράθεση των στοιχείων τεκμηρίωσης

- Έργο για το οποίο υπάρχει αποδεδειγμένη δημόσια ή περιβαλλοντική ανάγκη
- Έργο που στοχεύει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας ή / και της ασφάλειας
- Έργο που στοχεύει στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας
- Ένταξη του έργου σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες (εφόσον εφαρμόζεται) με την κατάλληλη αιτιολόγηση και παράθεση των στοιχείων τεκμηρίωσης:
 - Έργο που εντάσσεται σε Δράση ή πολιτική που αποσκοπεί στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον)
 - Έργο που εντάσσεται στο πλαίσιο εφαρμογής θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία
 - Έργο που αφορά δραστηριότητα οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, ως συγκεκριμένη υποχρέωση δημοσίων υπηρεσιών.
- Εφόσον εφαρμόζεται, στοιχεία της ανάλυσης του κόστους και του οφέλους του έργου όπου θα παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα αυτής και από τα οποία θα προκύπτει ότι η ανάλυση είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας κατά τα ανωτέρω, ή στοιχεία αποτίμησης του κόστους και του οφέλους στο πνεύμα που αναφέρεται παραπάνω.
- Τυχόν άλλα συνοδευτικά στοιχεία/μελέτες που συμβάλλουν στην τεκμηρίωση της απάντησης.

3.5 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 5

Το έργο αποκλείει μόνιμα ή υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού;

3.5.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Στην ερώτηση αυτή εξετάζεται πρακτικά η εφαρμογή του πρώτου σκέλους του άρθρου 4.8 της Οδηγίας που αναφέρει τα ακόλουθα:

4.8. Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7 τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εφαρμογή να μην αποκλείει μονίμως ή να μην υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού.....

Σε ορισμένες περιπτώσεις ένα έργο μπορεί να κατασκευάζεται σε ένα υδάτινο σώμα αλλά δύναται να προκαλέσει υποβάθμιση της κατάστασης ή να οδηγήσει στην μη επίτευξη της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού σε άλλα υδάτινα σώματα. Για παράδειγμα εάν η κατασκευή φράγματος σε ένα υδάτινο σώμα μπορεί να οδηγήσει σε αρνητικές επιδράσεις σε ένα αριθμό άλλων υδάτινων σωμάτων εντός της λεκάνης απορροής. Το άρθρο 4.7 μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε σώμα που επηρεάζεται, υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα κριτήρια που τίθενται σε αυτό εφαρμόζονται στο επηρεαζόμενο υδάτινο σώμα.

Σε περιπτώσεις που επηρεάζονται περισσότερα υδάτινα σώματα από την εξεταζόμενη τροποποίηση αυτά εξετάζονται επίσης στο πλαίσιο των αναφερόμενων στο παρόν κείμενο. Η εξέταση αυτή

γίνεται από την αρχική ερώτηση (Ερώτηση 1 όπου εντοπίζονται τα υδάτινα σώματα που επηρεάζονται).

Εφόσον κάποιο από τα επηρεαζόμενα υδάτινα σώματα δεν πληροί τις προϋποθέσεις της ανάλυσης που έχει γίνει μέχρι το στάδιο αυτό (Ερωτήσεις 1 έως 4), τότε η απάντηση στην ερώτηση αυτή **θεωρείται αρνητική** και δεν είναι δυνατό να τεθούν εναλλακτικοί στόχοι σύμφωνα με το Άρθρο 4.7.

Εφόσον η αξιολόγηση των ερωτήσεων 1 έως 4 έχει καταλήξει στο παρόν στάδιο για το σύνολο των υδάτινων σωμάτων που επηρεάζονται από τη νέα τροποποίηση τότε η απάντηση είναι αρνητική και η αξιολόγηση συνεχίζεται με την Ερώτηση 6

3.5.2 Τεκμηρίωση

Δίνεται συνοπτική αιτιολόγηση της απάντησης

3.6 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 6

Είναι το έργο σύμφωνο με την εφαρμογή της λοιπής κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας;

3.6.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Στην ερώτηση αυτή εξετάζεται πρακτικά η εφαρμογή του δεύτερου σκέλους του άρθρου 4.8 της Οδηγίας που αναφέρει τα ακόλουθα:

4.8. Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7 τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εφαρμογή να μην αποκλείει μονίμως ή να μην υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού και να συμβαδίζει με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων.

Η εφαρμογή του άρθρου 4.7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξαίρεση από την υλοποίηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες οδηγίες.

Αναμένεται ότι για τα έργα για τα οποία έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της περιβαλλοντικής αξιολόγησης η απάντηση στην ερώτηση αυτή θα είναι θετική, δεδομένου ότι μέσω της διαδικασίας αυτής εξετάζεται η συμβατότητα του έργου με βάση την εφαρμογή της λοιπής κοινοτικής νομοθεσίας

Εάν η απάντηση είναι θετική τότε η αξιολόγηση συνεχίζεται στην επόμενη ερώτηση

Σε περίπτωση που η απάντηση είναι αρνητική τότε δεν είναι δυνατό να τεθούν εναλλακτικοί στόχοι σύμφωνα με το Άρθρο 4.7.

3.6.2 Τεκμηρίωση

Δίνεται συνοπτική αιτιολόγηση της απάντησης

3.7 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 7

Εγγυάται το έργο τουλάχιστον τα ίδια επίπεδα προστασίας όπως και η υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία;

3.7.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Η ερώτηση αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 4.9 της Οδηγίας που σχετίζεται με το σύνολο των εξαιρέσεων και αναφέρει τα ακόλουθα.

4.9 Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να διασφαλισθεί ότι η εφαρμογή των νέων διατάξεων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7 εγγυάται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία.

Γενικά όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στην ερώτηση 6 η εφαρμογή του άρθρου 4.7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξαίρεση από την υλοποίηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες οδηγίες ενώ θα πρέπει να εξασφαλίζει το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία

Για παράδειγμα: Προτείνεται μια νέα τροποποίηση η οποία θα υποβαθμίσει την κατάσταση και θα οδηγήσει στη αδυναμία επίτευξης των στόχων σε μία περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Στην περίπτωση αυτή με σκοπό η προτεινόμενη τροποποίηση να μην οδηγήσει σε παραβίαση των διατάξεων της οδηγίας 2000/60/ΕΚ και της Οδηγίας για τις περιοχές Natura θα πρέπει:

- Να ικανοποιούνται οι συνθήκες που αναφέρονται στο άρθρο 4.7 για το επηρεαζόμενο Υδάτινο Σώμα και
- Να ικανοποιούνται οι συνθήκες του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ οι οποίες επιτρέπουν την αδυναμία επίτευξη των στόχων σε μια περιοχή Natura 2000.

Δηλαδή θα πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις των διαφορετικών Οδηγιών όταν εφαρμόζονται για την προστατευόμενη περιοχή

Για την αξιολόγηση των έργων απαιτείται ο εντοπισμός τυχόν άλλων οδηγιών οι οποίες έχουν εφαρμογή στο υδάτινο σώμα ή στα υδάτινα σώματα τα οποία επηρεάζονται από την σχεδιαζόμενη τροποποίηση ή μεταβολή.

Στη συνέχεια εντοπίζονται τυχόν επιδράσεις στην κατάσταση των επηρεαζόμενων υδάτινων σωμάτων που προέρχονται από την τροποποίηση αυτή και οι οποίες θα οδηγήσουν σε αδυναμία επίτευξης των στόχων που τίθενται από τις οδηγίες αυτές.

Δεδομένου ότι το σύνολο των υδάτινων σωμάτων για τα οποία τίθενται ειδικοί στόχοι από άλλες οδηγίες έχουν περιληφθεί στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών, αναμένεται η αξιολόγηση κατά τη φάση αυτή να γίνει μόνο σε αυτές.

Αναμένεται ότι για τα έργα για τα οποία έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της περιβαλλοντικής αξιολόγησης η απάντηση στην ερώτηση αυτή θα είναι θετική, δεδομένου ότι το σύνολο των θεμάτων αυτών εξετάζονται και αξιολογούνται στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

3.7.2 Τεκμηρίωση

Δίνεται συνοπτική αιτιολόγηση της απάντησης όπου αναφέρονται οι σχετικές οδηγίες που εξετάστηκαν και οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν στην απάντηση με βάση τους στόχους που τίθενται στις οδηγίες αυτές.

3.8 Αποτέλεσμα ανάλυσης

Όταν η απάντηση στην τελευταία ερώτηση του διαγράμματος ροής είναι θετική, τότε στα Υδάτινα Σώματα που συνδέονται με το έργο εφαρμόζεται το Άρθρο 4(7) περί εξαιρέσεων και επομένως μπορεί να τεθούν για τα σώματα αυτά εναλλακτικοί περιβαλλοντικοί στόχοι.

Εφόσον το έργο επηρεάζει υδάτινα σώματα σε διασυνοριακές λεκάνες που ενδέχεται να επηρεάσουν την κατάσταση υδάτινων σωμάτων στη γείτονα χώρα τότε λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα διασυνοριακής συνεργασίας όπως προβλέπονται από την Οδηγία 2000/60/EK και τις λοιπές Κοινοτικές Οδηγίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4.7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Οδηγία 2000/60/ΕΚ	3
2	Κατευθύνσεις του καθοδηγητικού κειμένου της ΕΕ σχετικά με τις εξαιρέσεις	5
2.1	Οριζόντιες κατευθύνσεις που σχετίζονται με το σύνολο των εξαιρέσεων	5
2.2	Ειδικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7	5
2.2.1	Νέες τροποποιήσεις	5
2.2.2	Νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης	6
2.2.3	Επιδείνωση της κατάστασης ή του δυναμικού:	7
2.2.4	Προσωρινές επιδράσεις:	7
2.2.5	Έργα μικρού μεγέθους:	8
2.2.6	Διάγραμμα ροής εφαρμογής του Αρθρου 4.7	8

1 Οδηγία 2000/60/ΕΚ

Το Άρθρο 4.7 της Οδηγίας προβλέπει:

Τα κράτη μέλη δεν παραβιάζουν την παρούσα οδηγία εφόσον:

- η αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, καλού οικολογικού δυναμικού ή πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή σε μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων ή
- η αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την άριστη¹⁸ στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων είναι αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης

και εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) **λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα** για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος·

β) η **αιτιολογία** των τροποποιήσεων ή των μεταβολών εκτίθεται ειδικά στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που επιβάλλει το άρθρο 13, οι δε στόχοι αναθεωρούνται ανά εξαετία·

γ) οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές αυτές υπαγορεύονται επιτακτικά από το **δημόσιο συμφέρον** ή/και **τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία** από την επίτευξη των στόχων που εξαγγέλλονται στην παράγραφο 1 υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη και

δ) οι ευεργετικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν αυτές οι τροποποιήσεις ή μεταβολές των υδάτινων συστημάτων δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή.

Επιπλέον στα άρθρα 4.8 και 4.9 της Οδηγίας ορίζονται τα ακόλουθα :

- Άρθρο 4.8

Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7¹⁹ τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εφαρμογή να μην αποκλείει μονίμως ή να μην υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού και να συμβαδίζει με την

¹⁸ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

¹⁹ Αναφέρεται στα Άρθρα 4.4, 4.5, 4.6 και 4.7 της Οδηγίας που αφορούν στις εξαιρέσεις

εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων.

- Άρθρο 4.9

Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να διασφαλισθεί ότι η εφαρμογή των νέων διατάξεων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7²⁰ εγγυάται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία.

²⁰ Ομοίως

2 Κατευθύνσεις του καθοδηγητικού κειμένου της ΕΕ σχετικά με τις εξαιρέσεις²¹

2.1 Οριζόντιες κατευθύνσεις που σχετίζονται με το σύνολο των εξαιρέσεων

Στο καθοδηγητικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνονται διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των προβλέψεων των άρθρων 4.4 έως 4.7 της Οδηγίας. Στο πλαίσιο αυτό καθορίζονται ορισμένες έννοιες που σχετίζονται με οριζόντια θέματα εφαρμογής των εξαιρέσεων στο πλαίσιο της Οδηγίας [κεφ 3.2 του GD20]. Τα θέματα αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στο κατευθυντήριο κείμενο της Ειδικής Γραμματείας για την Εφαρμογή των Εξαιρέσεων και αφορούν στα ακόλουθα:

- Στην κλίμακα της ανάλυσης που απαιτείται (βλ. κεφ 4.2 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)
- Στη συσχέτιση με τις προστατευόμενες περιοχές (βλ κεφ 4.3 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)
- Στις αβεβαιότητες σχετικά με την εφαρμογή των εξαιρέσεων (βλ κεφ 4.4 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)
- Στην αξιολόγηση της τεχνικής εφικτότητας επίτευξης των στόχων της οδηγίας (βλ κεφ 4.5 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)
- Στην επεξήγηση της έννοιας δυσανάλογο κόστος (βλ κεφ 4.6 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)
- Στην επεξήγηση της έννοιας “άλλα μέσα” στο πλαίσιο αξιολόγησης της δυνατότητας εφαρμογής της εξαιρέσεων (βλ παρ. κεφ 4.7 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)
- Στο τρόπο εφαρμογής των εξαιρέσεων σε περιπτώσεις διασυνοριακών λεκανών απορροής (βλ κεφ 4.8 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις της ΕΓΥ)

2.2 Ειδικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7

Επιπλέον των ανωτέρω θεμάτων για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 στο GD 20 εξειδικεύονται οι ειδικές έννοιες και ο τρόπος εφαρμογής του άρθρου αυτού. Οι σχετικές αναφορές παρατίθενται αναλυτικά στις επόμενες παραγράφους

2.2.1 Νέες τροποποιήσεις

Οι τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών των υδατικών συστημάτων που αναφέρονται στην οδηγία αφορούν σε τροποποιήσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά τους.

²¹ European Commission. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives, Guidance Document No. 20; European Commission: Luxembourg, Luxembourg, 2009

Οι επιπτώσεις μπορεί να προκύψουν άμεσα από την τροποποίηση ή μπορεί να προκύψουν έμμεσα από αλλαγές στην ποιότητα του νερού λόγω της τροποποίησης ή της μεταβολής.

Οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί και τα αντιπλημμυρικά έργα εμπίπτουν στις πρόνοιες του Άρθρου 4.7.

Επίσης, οι ταμιευτήρες που δημιουργούνται για την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας ή τη διάθεση νερού μπορεί να δημιουργήσουν τέτοιες συνθήκες οξυγόνου και θερμοκρασίας που οδηγούν στην επιδείνωση της οικολογικής κατάστασης τόσο στο ίδιο στο υδατικό σύστημα που κατασκευάζονται όσο και στο κατάντη σύστημα αυτού.

Οι επιπτώσεις από τις τροποποιήσεις και αλλαγές μπορεί να περιοριστούν στα υδατικά συστήματα στα οποία πρόκειται να υλοποιηθούν οι εν λόγω τροποποιήσεις ή να επεκταθούν και σε υδατικά συστήματα πέραν αυτών. Για παράδειγμα, η άντληση νερού από συστήματα υπογείων υδάτων μπορεί να προκαλέσει δυσμενείς επιπτώσεις στα επιφανειακά που συνδέονται με αυτό.

2.2.2 Νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης

Νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης: Η Οδηγία δεν παρέχει ορισμό των εν λόγω δραστηριοτήτων. Σε γενικές γραμμές, οι δραστηριότητες αυτές δεν μπορεί να οριστούν *per se* μέσω μιας σειράς κριτηρίων ή πολιτικών, αλλά οριοθετούνται από τις σχετικές απαιτήσεις της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο μιας ανοικτού τύπου και επαναληπτικής διαδικασίας.

Ως εκ τούτου, η απόφαση για τον αν μια δραστηριότητα εμπίπτει στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης εξαρτάται από το χρόνο, την κλίμακα, τους εμπλεκόμενους φορείς και τις διαθέσιμες πληροφορίες. Οι σχετικές απαιτήσεις της διαδικασίας που προβλέπονται στην ίδια την Οδηγία, στην οδηγία για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ²²), στην οδηγία περί Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ²³), στις οδηγίες "Aarhus"²⁴ και θα πρέπει να διέπεται από τις αρχές της συνθήκης ΕΚ, ήτοι «την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει, την αρχή της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης και την αρχή της αντιμετώπισης της ρύπανσης στην πηγή».

Κατευθυντήριες αρχές για την αειφόρο ανάπτυξη μπορεί να βρεθεί στην αναθεωρημένη στρατηγική της ΕΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΣΑΑ της ΕΕ), η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2006. Επιπλέον, η διαδικασία λήψης αποφάσεων θα πρέπει να ακολουθεί τις αρχές της «χρηστής διακυβέρνησης», συμπεριλαμβανομένης της συνοχής των πολιτικών, της κοινωνικής ένταξης και της διαφάνειας και να κάνει καλύτερη χρήση της διαθεσιμότητας των εναλλακτικών λύσεων.

²² Οδηγία 2001/42/ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων

²³ Οδηγία 2011/92/ΕΕ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2014/52/ΕΕ. Η οδηγία 2011/92/ΕΕ αποτελεί κωδικοποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 1997/11/ΕΚ, την οδηγία 2003/35/ΕΚ και την οδηγία 2009/31/ΕΚ.

²⁴ Πρόκειται για δύο οδηγίες που αφορούν τον πρώτο και τον δεύτερο «πυλώνα» της Σύμβασης του Aarhus, ήτοι την Οδηγία 2003/4/ΕΚ για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και την Οδηγία 2003/35/ΕΚ σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και με την τροποποίηση όσον αφορά στη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ

2.2.3 Επιδείνωση της κατάστασης ή του δυναμικού

Η οικολογική κατάσταση (ή τη δυνατότητα) ενός υδατικού συστήματος εκφράζεται σε όρους «κατηγοριών» (π.χ. υψηλή, καλή, μέτρια, κακή ή κακή). Οικολογική κατάσταση και οι πιθανές κατηγορίες καθορίζονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και όρια, σύμφωνα με το παράρτημα V της Οδηγίας. Στοπλαίσιο του άρθρου 4.7, οι στόχοι της πρόληψης υποβάθμισης της οικολογικής κατάστασης (ή του δυναμικού) αναφέρονται σε αλλαγές μεταξύ των κατηγοριών και όχι μέσα στην κατηγορία. Τα κράτη μέλη, ως εκ τούτου, δεν χρειάζεται να χρησιμοποιήσουν το άρθρο 4.7 για αρνητικές αλλαγές μέσα σε μια κατηγορία.

Επισήμανση:

Σύμφωνα με την απόφαση του **Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1/7/2015) που έλαβε σχετικά με την υπόθεση C-461/13**

- Η υποβάθμιση ενός υδατικού συστήματος αφορά τόσο στην υποβάθμιση της συνολικής κατάστασής του όσο και στην υποβάθμιση επιμέρους ποιοτικών στοιχείων. π.χ. ένα υδατικό σύστημα βρίσκεται σε μέτρια οικολογική κατάσταση λόγω ενός μόνο βιολογικού ποιοτικού στοιχείου. Υποβάθμιση της κατηγορίας οποιοδήποτε άλλου ποιοτικού στοιχείου (π.χ. λοιπών βιολογικών, φυσικοχημικών ή ειδικών ρύπων) συνιστά υποβάθμιση
- Κάθε υποβάθμιση των ποιοτικών στοιχείων στη χαμηλότερη κατηγορία συνιστά υποβάθμιση και
- Η βεβαιότητα σχετικά με τη συμβατότητα του έργου με την Οδηγία πρέπει να προκύπτει στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας αδειοδότησης ενός έργου. Έτσι, στην περίπτωση που προκαλείται υποβάθμιση, η εφαρμογή των εξαιρέσεων του Άρθρου 4.7 πρέπει να γίνουν σε αυτό το στάδιο

2.2.4 Προσωρινές επιδράσεις:

Διακυμάνσεις στην κατάσταση των υδατικών συστημάτων μπορεί μερικές φορές να προκύψουν ως αποτέλεσμα μικρής διάρκειας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως τα έργα κατασκευής ή συντήρησης. Εάν η κατάσταση του κάθε επηρεαζόμενου υδατικού συστήματος επηρεάζεται αρνητικά μόνο για ένα μικρό χρονικό διάστημα και επανέρχεται μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα χωρίς την ανάγκη μέτρων αποκατάστασης, αυτές οι διακυμάνσεις δεν αποτελούν επιδείνωση της κατάστασης. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται η εφαρμογή του Άρθρου 4.7.

Για παράδειγμα, οι προσωρινές επιπτώσεις από την τροποποίηση κατά τη φάση της κατασκευής δεν χρειάζεται να αντιμετωπιστούν αν δεν επέρχεται επιδείνωση της κατάστασης ή του δυναμικού στο υδατικό σύστημα ή σε τμήματα αυτού μετά το πέρας της φάσης αυτής.

Το άρθρο 4.6 προβλέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, απαλλαγή για προσωρινή υποβάθμιση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων σε ορισμένες περιπτώσεις, οι οποίες είναι εξαιρετικές ή δεν μπορούσαν ευλόγως να έχουν προβλεφθεί. Μια εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4.7 είναι περιττή σε περιπτώσεις στις που εφαρμόζονται εξαιρέσεις στο πλαίσιο του Άρθρου 4.6.

2.2.5 Έργα μικρού μεγέθους:

Η ενεργοποίηση του άρθρου 4.7 δεν εξαρτάται από το μέγεθος του έργου.

Η κατάλληλη προσέγγιση περιλαμβάνει την στην αξιολόγηση ενός έργου για εάν θα οδηγήσει σε επιδείνωση της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων ή θα εμποδίσει την επίτευξη της καλής οικολογικής κατάστασης, του καλού οικολογικού δυναμικού ή της καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων ή την υποβάθμιση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων από την υψηλή κατάσταση στην καλή, ανεξάρτητα από το μέγεθός του.

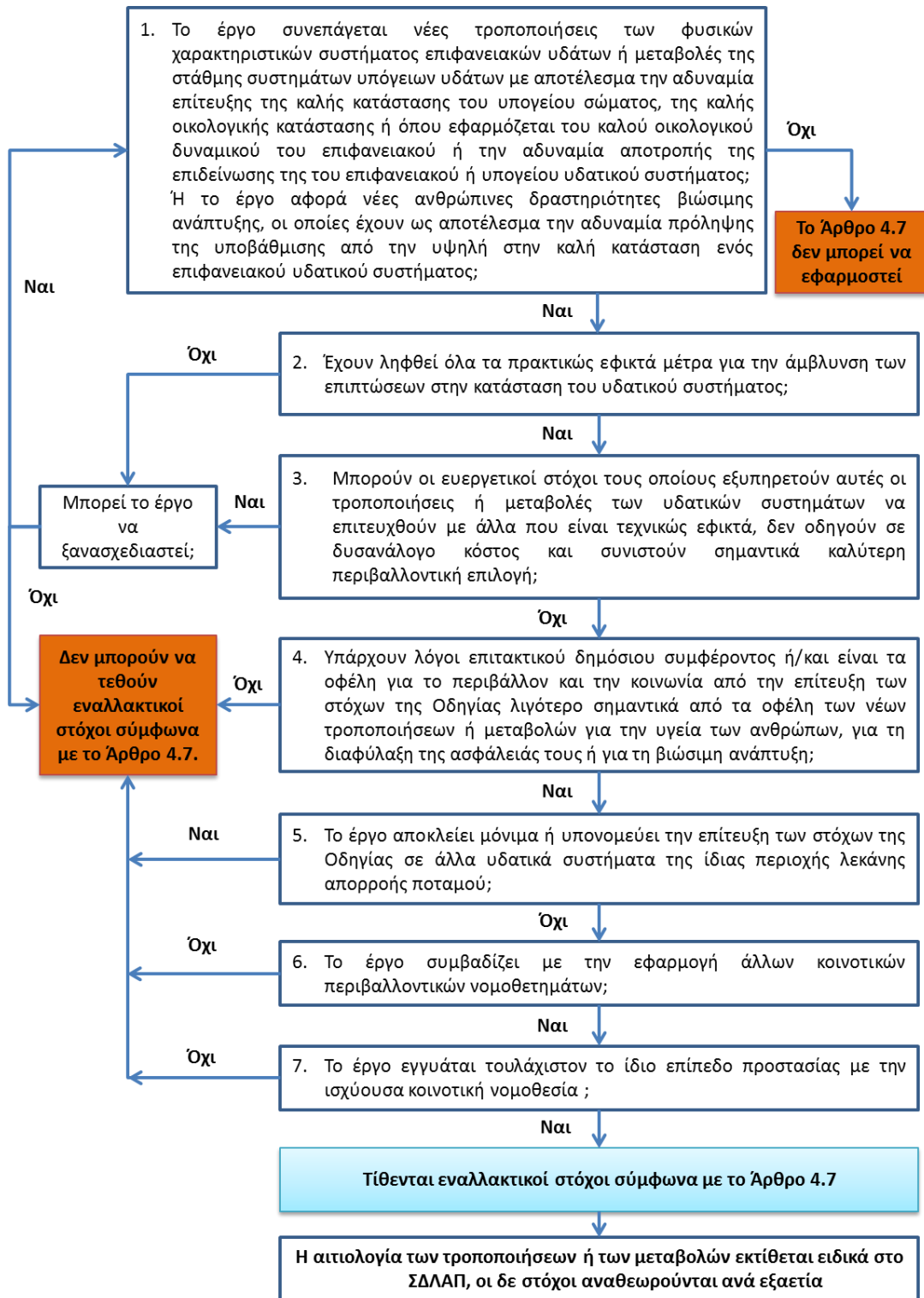
Έτσι, έργα οποιουδήποτε μεγέθους εμπίπτουν στις προβλέψεις του Άρθρου 4.7. Για μικρά έργα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ΕΠΕ (2011/92/ΕΕ) μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια γενική προσέγγιση ώστε να μειωθεί ο φόρτος της αξιολόγησης.

2.2.6 Διάγραμμα ροής εφαρμογής του Άρθρου 4.7

Στο σχήμα που ακολουθεί δίνεται η σταδιακή προσέγγιση εφαρμογής του Άρθρου 4.7.

Σε σχέση με το ακριβές κείμενο του Άρθρου 4.7 υπάρχουν κάποιες αλλαγές στη σειρά που εξετάζονται οι διάφορες προϋποθέσεις. Ο πρώτος λόγος αυτής της αλλαγής αφορά στο ότι οι εκτιμήσεις στα Πλαίσια 2 και 3 μπορεί να οδηγήσουν σε επανασχεδιασμό του έργου. Η περίπτωση αυτή δεν αφορά στους ελέγχους από το Πλαίσιο 4 και μετά. Επίσης, το Πλαίσιο 3 αναφέρεται στη διαδικασία εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων, οι οποία θα πρέπει να γίνει σε πρώιμο στάδιο σχεδιασμού του έργου, όταν είναι διαθέσιμες καλύτερες εναλλακτικές λύσεις.

Όπως σε όλες οι περιπτώσεις εξαιρέσεων, το Άρθρο 4.7 δεν μπορεί να εφαρμοστεί όταν δεν πληρούνται οι διατάξεις των άρθρων 4.8 (Πλαίσιο 5) και 4.9 (Πλαίσιο 7).

Παρακάτω δίνονται διευκρινίσεις για τις ειδικές συνθήκες που απαιτούνται κατά την αξιολόγηση στο πλαίσιο του Άρθρου 7 όπως σχηματοποιήθηκε στο ανωτέρω σχήμα

2.2.6.1 Εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων

Όπως αναφέρεται στο Πλαίσιο 2 του Σχήματος πρέπει να λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος. Δεδομένου ότι το άρθρο 4.7 απαιτεί μόνο τον μετριασμό, είναι σημαντικό να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των:

- **μέτρων άμβλυνσης ή μετριασμού**, τα οποία αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση ή ακόμη και στην αναίρεση των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος, και
- **αντισταθμιστικών μέτρων**, τα οποία αποσκοπούν στην αντιστάθμιση σε άλλο υδατικό σύστημα των "καθαρών αρνητικών συνεπειών» ενός έργου και των συναφών μέτρων άμβλυνσής του.

Το άρθρο 4.7 δεν απαιτεί αντισταθμιστικά μέτρα.

Η έννοια των «μέτρων» αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα μέτρων σε όλες τις φάσεις ενός έργου, συμπεριλαμβανομένης της συντήρησης και της λειτουργίας, του σχεδιασμού των εγκαταστάσεων, της αποκατάστασης και της δημιουργίας βιοτόπων.

Η διατύπωση «όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα», είναι ανάλογη με τον όρο «εφικτό» που χρησιμοποιείται σε άλλες νομοθετικές πράξεις, και υποδηλώνει μέτρα μετριασμού τα οποία είναι τεχνικώς εφικτά, δεν οδηγούν σε δυσανάλογο κόστος και είναι συμβατά με τη νέα τροποποίηση ή τη δραστηριότητα βιώσιμης ανθρώπινης ανάπτυξης.

2.2.6.2 Επιτακτικό (υπέρτερο) δημόσιο συμφέρον

Όπως αναγράφεται στο Πλαίσιο 4, κατά την εφαρμογή του πρώτου σκέλους του Άρθρου 4.7γ, οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές πρέπει να υπαγορεύονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον. Η έννοια αυτή χρησιμοποιείται επίσης στην οδηγία για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και σε άλλο κοινοτικό δίκαιο. Αν και δεν υπάρχει νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με την εφαρμογή αυτής της έννοιας στην οδηγία περί οικοτόπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει «Μεθοδολογικές οδηγίες σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6.3 και 6.4 της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ ΕΟΚ: Αξιολόγηση των σχεδίων και έργων που επηρεάζουν σημαντικά τόπους Natura 2000»²⁵. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό:

- Επιτακτικό δημόσιο συμφέρον δεν αποτελεί κάθε είδους δημόσιο συμφέρον κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα
- Είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι το δημόσιο συμφέρον μπορεί να είναι επιτακτικό μόνο αν επιφέρει **οφέλη που δεν είναι βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα**. Βραχυπρόθεσμα οικονομικά συμφέροντα ή άλλα συμφέροντα που θα αποφέρουν μόνο βραχυπρόθεσμα οφέλη για την κοινωνία δεν μπορούν να θεωρηθούν επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος

Ακόμη, όπως αναφέρεται στην οδηγία για του οικοτόπους αλλά και στο ανωτέρω καθοδηγητικό έγγραφο, είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι οι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος **(το οποίο σημειωτέον απαιτείται μόνο για το πρώτο σκέλος του Άρθρου 4.7.γ της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ)** αναφέρονται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα σχέδια ή τα έργα αποδεικνύονται απαραίτητα στο πλαίσιο:

²⁵http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_asses_en.pdf

- Δράσεων ή πολιτικών που αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον)
- Θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία
- Διεξαγωγής δραστηριοτήτων οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, που πληρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημοσίων υπηρεσιών.

Οι κάτωθι κατηγορίες έργων ή προγραμμάτων κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και εφόσον υπάρχει η απαραίτητη τεκμηρίωση μπορούν να θεωρηθούν ως επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος:

- έργα ή προγράμματα, για τα οποία υπάρχει αποδεδειγμένη δημόσια ή περιβαλλοντική ανάγκη
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη βελτίωση της δημόσιας υγείας ή / και της ασφάλειας
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας

Επιπλέον, η συμμετοχή του κοινού συμβάλει σημαντικά στον καθορισμό του όρου.

2.2.6.3 Οφέλη από τη νέα τροποποίηση έναντι του οφέλους για το περιβάλλον

Στο Πλαίσιο 4, τίθεται το ερώτημα αν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην παράγραφο 4.1 (της Οδηγίας) είναι λιγότερο σημαντικά από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή των μεταβολών για την υγεία του ανθρώπου, για τη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων του Άρθρου 4, περιλαμβάνουν:

- Σε περίπτωση επιδείνωσης της κατάστασης, τα οφέλη και τις ευκαιρίες που χάνονται ως αποτέλεσμα της επιδείνωσης της κατάστασης (π.χ. απώλεια της βιοποικιλότητας) και
- Σε περίπτωση αποτυχίας επίτευξης της καλής κατάστασης ή του δυναμικού, τα οφέλη που θα ήταν διαθέσιμα, αν δεν είχε αποτραπεί η επίτευξη της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού (π.χ. η παροχή πόσιμου νερού δεν είναι πλέον δυνατή).

Οι αρνητικές επιπτώσεις (κόστος) πρέπει να εξισορροπούνται με τα πιθανά οφέλη και τα άλλα κόστη (αυξημένη χρήση άλλων φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένων των παγκόσμιων επιπτώσεων) των νέων τροποποιήσεων και αλλαγών στην ανθρώπινη υγεία, στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Έτσι, άλλες κατηγορίες πιθανού οφέλους και κόστους θα πρέπει να εξετάζονται και -στο μέτρο του δυνατού- να υπολογίζονται.

Εν κατακλείδι, μια **ανάλυση του κόστους και του οφέλους του έργου** προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας είναι αναγκαία για να επιτρέψουν κρίσεις σχετικά με το εάν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την πρόληψη της επιδείνωσης της κατάστασης ή της αποκατάστασης του υδατικού συστήματος στην καλή κατάσταση είναι λιγότερο σημαντικά από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών στην ανθρώπινη υγεία, στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαραίτητη η χρηματική αποτίμηση του κόστους ή η ποσοτικοποίηση όλων των δαπανών και του οφέλους για να ληφθεί μια τέτοια απόφαση. Ο κατάλληλος συνδυασμός ποιοτικών, ποσοτικών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στοιχείων αποτιμημένων σε χρήμα θα πρέπει να εξαρτάται από το τι είναι απαραίτητο για να εξαχθεί μια κρίση και τι είναι αναλογικό και εφικτό να συλλεχθεί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ

Παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος προγραμματιζόμενων έργων /παρεμβάσεων που δύνανται να εξεταστούν στο πλαίσιο του άρθρου 4.7, εφόσον δημιουργούν μόνιμες μεταβολές στα φυσικά χαρακτηριστικά επιφανειακών υδάτων που με αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού επιφανειακού υδάτινου σώματος ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού σώματος.

1. Φράγματα και αναβαθμοί εντός κοίτης υδατορεμάτων για κάθε χρήση
2. Έργα ταμίευσης υδάτων
3. Υδροληψία ή εκτροπή νερού από υδατορέματα με οποιονδήποτε τρόπο
4. Υδροληψία από λίμνες
5. Αποξηραντικά έργα
6. Αντιπλημμυρικά έργα και έργα διευθέτησης της ροής των υδάτων όπως: διαμόρφωση διατομής με επένδυση ή μη, κατασκευή ή ενίσχυση αναχωμάτων, κάλυψη υδατορέματος, κατασκευή τεχνητού κλάδου, άρση προσχώσεων από μη διευθετημένο τμήμα υδατορέματος κλπ
7. Κατασκευή λοιπών εγκάρσιων έργων σε υδατορέματα (πχ γέφυρες)
8. Έργα εκβολής υδατορεμάτων εισερχόμενα εντός της θάλασσας
9. Έργα εκβολής ανοικτών ή κλειστών αγωγών (τάφροι, αγωγοί ομβρίων κλπ), συμπεριλαμβανομένων των αγωγών διάθεσης λυμάτων, εισερχόμενα εντός της θάλασσας
10. Αναχώματα πέριξ λιμνών ή υγροτόπων
11. Έργα αντιμετώπισης της διάβρωσης εδαφών με αναβαθμό συγκράτησης φερτών υλών
12. Κατασκευές μεμονωμένων προβόλων εντός υδατορεμάτων
13. Αρδευτικά και (απο)στραγγιστικά έργα, έργα αγροτικού αναδασμού, και συναφή έργα (Εφόσον περιλαμβάνουν παρεμβάσεις /έργα σε Επιφανειακά Υδάτινα σώματα πλέον των αναφερόμενων παραπάνω
14. Λιμένες εμπορικοί επιβατικοί
15. Μαρίνες αλιευτικά καταφύγια
16. Μεμονωμένες προβλήτες
17. Μεμονωμένες ράμπες ανέλκυσης και καθέλκυσης σκαφών
18. Έργα προστασίας ακτής από διάβρωση: (α) εντός της θάλασσας και σε απόσταση από την ακτή, (β) επί της ακτογραμμής παράλληλα, (γ) επί της ακτογραμμής κάθετα
19. Έργα ανάπλασης και διαμόρφωσης ακτής (εμπλουτισμός/προσάμμωση ακτής πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι κ.λ.π)
20. Δίαυλοι ναυσιπλοΐας
21. Τεχνητοί ύφαλοι στον πυθμένα της θάλασσας
22. Ανάκτηση εδαφών από τη θάλασσα

23. Ανάκτηση εδαφών από λίμνες 2.1 (β) 3.1, 3.2 4.1 (B)

Έργα αποκατάστασης περιβάλλοντος με σκοπό τον μετριασμό των υδρομορφολογικών πιέσεων που αναφέρονται στο Παράρτημα IV (δυνητικά μέτρα μετριασμού Υδρομορφολογικών πιέσεων) δεν εξετάζονται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΙ

Στον παρακάτω πίνακα δίνεται ενδεικτικός κατάλογος των κριτηρίων της αξιολόγησης της έντασης των υδρομορφολογικών αλλοιώσεων για τα έργα που δίνονται στο Παράρτημα II. Τα όρια αξιολόγησης των κριτηρίων αυτών καθορίζονται στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΓΥ για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση υδρομορφολογικών αλλοιώσεων που είναι διαθέσιμο στην Ιστοσελίδα της ΕΓΥ.

Επισημαίνεται ότι ο παρακάτω πίνακας είναι ενδεικτικός και μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα με το είδος του έργου και τις επιδράσεις του στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης των πιέσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων που αναφέρονται στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΓΥ για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση υδρομορφολογικών αλλοιώσεων.

Ανάλογα με την κατηγορία υδάτων που επηρεάζονται από το εξεταζόμενο έργο (ποτάμια υδάτινα σώματα, λιμναία υδάτινα σώματα, παράκτια υδάτινα σώματα, ή μεταβατικά υδάτινα σώματα) εξετάζεται η δυνατότητα εφαρμογής του συνόλου των κριτηρίων που αναφέρονται για αυτά στο κατευθυντήριο κείμενο της ΕΓΥ για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση υδρομορφολογικών αλλοιώσεων. Σε περιπτώσεις που έργα δύνανται να επηρεάσουν υδάτινα σώματα που εμπίπτουν σε παραπάνω από μία κατηγορίες υδάτων εξετάζονται τα εφαρμοζόμενα κριτήρια αξιολόγησης όλων των κατηγοριών υδάτων.

Πίνακας. Ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης υδρομορφολογικών πιέσεων

Είδος Έργου	Ενδεικτικά κριτήρια ανά είδος έργου*
1. Φράγματα και αναβαθμοί εντός κοίτης υδατορεμάτων για κάθε χρήση 2. Έργα ταμίευσης υδάτων 3. Υδροληψία ή εκτροπή νερού από υδατορέματα με οποιονδήποτε τρόπο	Όγκος απόληψης από φράγμα ταμίευσης ως % της μέσης ετήσιας απορροής.
	Μήκος ποταμού που κατακλύζεται ως % του συνολικού μήκους του.
	Σωρευτική τροποποίηση σε λιμναίου τύπου σώματα: % της συνολικής υψομετρικής διαφοράς που έχει αξιοποιηθεί με φράγματα.
	Όγκος απόληψης από ρουφράκτη «κατά-τη-ροή» ως % της μέσης ετήσιας απορροής.
	Ύψος κατασκευής από την φυσική κοίτη (ως εμπόδιο στην μετακίνηση των ιχθύων). (Σε μέτρα).
	Μήκος εκτροπής της ροής (μήκος κοίτης όπου διατηρείται μόνον η περιβαλλοντική παροχή) (Σε km)
	Ποσοστό % μεταβολής δεικτών μηνιαίας παροχής σε σχέση με το φυσικό καθεστώς
	Μεταβολή στάθμης ανάντη σε σχέση με το φυσικό καθεστώς (Σε μέτρα)
4. Υδροληψία από λίμνες	Πυκνότητα εγκάρσιων έργων, (αριθ. έργων/km)
	Όγκος απόληψης ως % της μέσης ετήσιας εισροής από την υδρολογική λεκάνη
	Ετήσια διακύμανση στάθμης ως % του μέσου βάθους λίμνης
5. Αποξηραντικά έργα	Μέγιστη ανύψωση ή καταβύθιση στάθμης σε m (διαφοροποίηση για αβαθείς και βαθιές λίμνες)
	Εφαρμόζονται τα κριτήρια μεταβατικών και λιμναίων υδάτινων υδάτων

Είδος Έργου	Ενδεικτικά κριτήρια ανά είδος έργου*
6. Αντιπλημμυρικά έργα και έργα διευθέτησης της ροής των υδάτων όπως: διαμόρφωση διατομής με επένδυση ή μη, κατασκευή ή ενίσχυση αναχωμάτων, κάλυψη υδατορέματος, κατασκευή τεχνητού κλάδου, άρση προσχώσεων από μη διευθετημένο τμήμα υδατορέματος κλπ	Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του Μήκος ποταμού που έχει τροποποιηθεί σε αγωγό (απώλεια επαφής με πλημμυρικό πεδίο) ως % του συνολικού μήκους του Μεταβολές από διαμήκη έργα (οχετοί-κλειστά τμήματα) μήκος έργων ως % του συνολικού μήκους
7. Κατασκευή λοιπών εγκάρσιων έργων σε υδατορέματα (πχ γέφυρες)	Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του
8. Έργα εκβολής υδατορεμάτων εισερχόμενα εντός της θάλασσας 9. Έργα εκβολής ανοικτών ή κλειστών αγωγών (τάφροι, αγωγοί ομβρίων κλπ), συμπεριλαμβανομένων των αγωγών διάθεσης λυμάτων, εισερχόμενα εντός της θάλασσας	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου υδάτινου σώματος
10. Αναχώματα πέριξ λιμνών ή υγροτόπων	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών Ετήσια διακύμανση στάθμης ως % του μέσου βάθους λίμνης Μέγιστη ανύψωση ή καταβύθιση στάθμης σε m (διαφοροποίηση για αβαθείς και βαθιές λίμνες)
11. Έργα αντιμετώπισης της διάβρωσης εδαφών με αναβαθμό συγκράτησης φερτών υλών	Ύψος κατασκευής από την φυσική κοίτη (ως εμπόδιο στην μετακίνηση των ιχθύων) Πυκνότητα εγκάρσιων έργων, (αριθ. έργων/km) Μεταβολή στάθμης ανάντη σε σχέση με το φυσικό καθεστώς
12. Κατασκευές μεμονωμένων προβόλων εντός υδατορεμάτων	Πυκνότητα εγκάρσιων έργων, (αριθ. έργων/km) Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του
13. Αρδευτικά και (απο)στραγγιστικά έργα, έργα αγροτικού αναδασμού, και συναφή έργα (Εφόσον περιλαμβάνουν παρεμβάσεις /έργα σε Επιφανειακά Υδάτινα σώματα πλέον των αναφερόμενων παραπάνω)	Όγκος απόληψης από ρουφράκτη «κατά-τη-ροή» ως % της μέσης ετήσιας απορροής Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του Μήκος ποταμού που έχει τροποποιηθεί σε αγωγό (απώλεια επαφής με πλημμυρικό πεδίο) ως % του συνολικού μήκους του Μεταβολή στάθμης ανάντη σε σχέση με το φυσικό καθεστώς
14. Λιμένες εμπορικοί επιβατικοί 15. Μαρίνες αλιευτικά καταφύγια	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου υδάτινου σώματος Επιλογή από τα λοιπά κριτήρια παρακτίων υδάτων
16. Μεμονωμένες προβλήτες 17. Μεμονωμένες ράμπες ανέλκυσης και καθέλκυσης σκαφών	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου υδάτινου σώματος

Είδος Έργου	Ενδεικτικά κριτήρια ανά είδος έργου*
	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών
18. Έργα προστασίας ακτής από διάβρωση: (α) εντός της θάλασσας και σε απόσταση από την ακτή, (β) επί της ακτογραμμής παράλληλα, (γ) επί της ακτογραμμής κάθετα	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου υδάτινου σώματος Εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια των παράκτιων υδάτων
19. Έργα ανάπλασης και διαμόρφωσης ακτής (εμπλουτισμός/προσάμμιση ακτής πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι κ.λ.π)	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου υδάτινου σώματος Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών
20. Δίαυλοι ναυσιπλοΐας	Εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια των παράκτιων υδάτων
21. Τεχνητοί ύφαλοι στον πυθμένα της θάλασσας	Εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια των παράκτιων υδάτων
22. Ανάκτηση εδαφών από τη θάλασσα	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου υδάτινου σώματος Λοιπά κριτήρια παράκτιων υδάτων
23. Ανάκτηση εδαφών από λίμνες	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών Ετήσια διακύμανση στάθμης ως % του μέσου βάθους λίμνης Μέγιστη ανύψωση ή καταβύθιση στάθμης σε m (διαφοροποίηση για αβαθείς και βαθιές λίμνες) % περιμέτρου (εντός ζώνης 50 m) με εντατικές χρήσεις γης (αρδευόμενες καλλιέργειες, αστικές και ημι-αστικές ζώνες)

*Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός. Για κάθε κατηγορία υδάτων που επηρεάζονται από το έργο, (ποτάμια, λίμνες, μεταβατικά και παράκτια) επιλέγονται τα κατάλληλα κριτήρια για την αξιολόγηση του έργου σε σχέση με τα τεχνικά του χαρακτηριστικά. Επιδιώκεται στα κριτήρια αυτά να περιλαμβάνεται τουλάχιστον ένα που να αποτιμά τις σωρευτικές παρεμβάσεις του έργου. Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του κάθε κριτηρίου δίνεται αναλυτικά στο κατευθυντήριο κείμενο της ΕΓΥ για την αξιολόγηση των πιέσεων υδρομορφολογικών αλλοιώσεων που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα της ΕΓΥ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ

Δίνεται ενδεικτικός κατάλογος έργων/ παρεμβάσεων μετριασμού των επιπτώσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των υδάτινων σωμάτων που μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διερεύνηση των πιθανών μέτρων μετριασμού που αναφέρεται στην ερώτηση 2 του διαγράμματος ροής εξέτασης της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 4.7.

Ανάλογα με το είδος του έργου και τις αναμενόμενες επιπτώσεις του στο υδάτινο περιβάλλον ο κατάλογος των μέτρων μετριασμού που θα εξετάζεται μπορεί να περιλάβει και άλλα μέτρα πλέον των αναφερόμενων.

Έργα – μέτρα μετριασμού	Υδρομορφολογικά στοιχεία ΟΠΥ
Απομάκρυνση οριζόντιων εμποδίων	Συνέχεια του ποταμού
Καθαρισμός/επαναδιευθέτηση ενεργού κοίτης	Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)
Δενδροφύτευση με ιθαγενή είδη	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Οικολογική παροχή φραγμάτων ελεύθερη	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών & σύνδεση με συστήματα υπόγειων υδάτων)
Οικολογική παροχή φραγμάτων στοχευμένη σε θέσεις (σημαντικές για τη διατήρηση οικοτόπων ή σημαντικών ειδών)	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Οικολογική παροχή φραγμάτων πλημμυρική κατάκλυση**	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Περιορισμός απολήψεων	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Απομάκρυνση ξενικών/εισβαλλόντων φυτ. ειδών	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Οικολογική αποκατάσταση όχθης/πρανών (πχ απομάκρυνση «σκληρών» τεχνητών όχθων)	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Διατήρηση/δημιουργία υδάτινων καταφυγίων	Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)
Τοπικές παρεμβάσεις στη κοίτη (πχ τοπικές εργασίες απομάκρυνσης φερτών)	Μορφολογικές συνθήκες (δομή και υπόστρωμα του πυθμένα του ποταμού)
Ιχθυοδιάδρομος μικρών εγκάρσιων αναβαθμών	Συνέχεια του ποταμού
Δημιουργία ρηχών υφάλων/μικρολιμνών, ενίσχυση ενδαιτημάτων	Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)
Διατήρηση και όταν είναι δυνατό αποκατάσταση υδάτινων οικοτόπων	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Αύξηση της ποικιλομορφίας των οχθών	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Αποκατάσταση συντήρηση υφιστάμενων οχετών	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Αύξηση της συνδεσιμότητας των πλημμυρικών πεδίων	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών) & Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)